

OPETUS- JA TIEDOTUS- MATERIAALIA HEVOSALANYRITTÄJILLE

Opinnäytetyö

Heidi Närhi

Toukokuu 2014

Maaseutuelinkeinojen koulutusohjelma
Luonnonvara- ja ympäristöala





Tekijä(t) Närhi, Heidi	Julkaisun laji Opinnäytetyö	Päivämäärä 27.05.2014
	Sivumäärä 114	Julkaisun kieli Suomi
		Verkojulkaisulupa myönnetty (X)
Työn nimi Opetus- ja tiedotusmateriaalia hevosalanryttäjille		
Koulutusohjelma Maaseutuelinkeinojen koulutusohjelma		
Työn ohjaaja(t) Auer Jaana		
Toimeksiantaja(t) Hevosvoimaa- hanke		
Tiivistelmä <p>Työn tavoitteena oli tuottaa opetus- ja tiedotusmateriaalia Keski- Suomen alueen hevosyrittäjille, kuntien viranomaisille sekä kaikille kiinnostuneille. Hevosala kasvaa ja muuttuu koko ajan. On huomattu, ettei yrittäjillä ja viranomaisilla ole riittävästi tietoa alan muutoksista. Tavoitteena oli selvittää Keski- Suomen hevosalan tilanne ja sen tunnusluvut sekä alueen hevosalan mahdollisuudet tulevaisuudessa.</p> <p>Työhön rajattiin viisi suurempaa aihekokonaisuutta, jotka katsottiin olevan tärkeimmät tiedotuskohdeet. Aihekokonaisuudet olivat Hevosala elinkeinona Keski-Suomessa ja uudet tuulet, kannattava hevosalan yrittäminen, hevosalan yrittäjien yhteistyön mahdollisuudet Keski- Suomessa, hevosalan yrittäjien vastuu- ja sopimus kysymykset sekä käytännöllinen ja ympäristöystävällinen talli.</p> <p>Opetus- ja tiedotusmateriaalit koostuivat pääosin jo olemassa olevasta tiedosta, jotka on koottu yhteen eri lähteistä. Lähdemateriaalina käytettiin alan kirjallisuutta, artikkeleita, lehtiä sekä luento muistiinpanoja. Lisäksi alan yrittäjiä haastateltiin suullisesti.</p> <p>Keski-Suomen hevosalan tulevaisuudessa. Kysyntää varmasti riittää, mutta kannattavuus mietityttää. Alueen sijaintia ja luontoa pidetään mahdollisuutena. Elämyksiä ja kokemuksia halutaan kokea ja siksi hevosmatkailun voimaan uskotaan. Green Care ja Slow life toimintamallit valtaavat alaa.</p>		
Avainsanat (asiasanat) Hevosala, vastuu, kannattavuus, Green Care, hyvinvointipalvelut		
Muut tiedot Liitteitä on 21 kappaletta.		



Author(s) Närhi, Heidi	Type of publication Bachelor's Thesis	Date 27.05.2014
	Pages 114	Language Finnish
		Permission for web publication (X)
Title Education and information material for entrepreneurs working in horse industry		
Degree Programme Degree Programme in Agriculture and Rural industries		
Tutor(s) Auer, Jaana		
Assigned by Project Hevosvoimaa		
Abstract: <p>The purpose of the thesis was to produce educating and informative material for entrepreneurs working in horse industry in Central Finland, as well as the local council and anyone interested in working with horses. Horse industry is growing and changing constantly and the people working within the industry are not getting enough information about the changes. The goal was to examine the current situation and statistics of horse industry in Central Finland and also to measure the possibilities of the industry in the future.</p> <p>The thesis was confined with five major topics that were lacking important information. These five topics were: Horse industry as a trade in Central Finland and new developments, Profitable horse entrepreneurship, The possibility of co-work between entrepreneurs in horse industry in Central Finland, Responsibility and agreement issues between entrepreneurs in horse industry and Practical and ecological horse stable.</p> <p>The education and information material consisted mostly of existing information that was combined from different sources. Industry books, articles, magazines, newspapers as well as lecture notes were used as a source material.</p> <p>There is belief in horse industry in the future in Central Finland. There is demand for horse business but on the other hand the profitability is questionable. Location and the nature of Central Finland are considered as possibilities. People want to experience nature and that is why there is faith in equine tourism. Green Care and Slow life as operating models are taking over the industry.</p>		
Keywords horse industry, profitability, responsibility, Green Care, wellness services		
Miscellaneous Thesis includes 21 pages of attachments.		

SISÄLTÖ

1	HEVOSTALouden KASVU JA TUNNETTAVUUS	3
2	VERKKOPOHJAINEN OPPIMISYMPÄRISTÖ	4
2.1	Verkkopohjaisen oppimisympäristön kehittyminen	4
2.2	Millainen on hyvä verkko-opetusmateriaali?.....	5
2.3	Millainen on hyvä itseopiskelumateriaali?.....	6
2.4	Millainen on hyvä tiedotusmateriaali?.....	6
3	GREEN CARE	7
3.1	Mitä Green Care on?	7
3.2	Green Care maailmalla	8
3.3	Green Care Suomessa.....	9
4	SOSIAALIPEDAGOGINEN HEVOSTOIMINTA.....	9
5	OPINNÄYTETYÖN TOTEUTTAMINEN	10
5.1	Työn tavoitteet ja toteuttaminen.....	10
5.2	Aineiston keruu ja materiaalien valmistuminen	11
6	TYÖN TUOTOKSET	12
7	JOHTOPÄÄTÖKSET.....	13
	LÄHTEET.....	15
	LIITTEET	16
	Liite 1. Hevostalous elinkeinona Keski-Suomessa.....	16
	Liite 2. Keski- Suomen hevostalouden tunnuslukuja	23
	Liite 3. Hevosalan yrittäjien yhteistyömahdollisuudet Keski-Suomessa.....	26
	Liite 4. Tulevaisuuden liiketoimintamallit hevosalalla	30
	Liite 5. Hevostalousyrittäjien vastuu- ja sopimusasiat.....	36
	Liite 6. Hevonen täysihoidotallissa	40

Liite 7. Hoitosopimusmalli	41
Liite 8. Hevosen vuokrasopimusmalli.....	46
Liite 9. Hevosen vakuuttaminen.....	49
Liite 10. Hevosen ostaminen ja myynti	52
Liite 11. Kauppakirjamalli	62
Liite 12. Hevosen kuljettaminen	66
Liite 13. Kannattava hevostalousyrittäminen	69
Liite 14. Ratsastuskoulun kannattavuus laskelmamalli.....	76
Liite 15. Täysihoitotallin kannattavuus laskelmamalli	79
Liite 16. Ravitallin kannattavuus laskelmamalli	82
Liite 17. Kasvatustoiminnan kannattavuus laskelmamalli	85
Liite 18. Käytännöllinen ja ympäristöystävällinen talli.....	88
Liite 19. Uudet tallien tilavaatimukset	98
Liite 20. Tuettavan tallirakennuksen rakentamista koskevat rakennustekniset ja toiminnalliset vaatimukset.....	101
Liite 21. Hevoskasvatustoiminnan tuet ja investointien rahoitusvaihtoehdot.....	108

1 HEVOSTALouden KASVU JA TUNNETTAVUUS

Hevostalouden suosio on kasvanut viime vuosien aikana suuresti. Viimeisen kymmenen vuoden aikana hevosten määrä on kasvanut koko maassa yli 40 %. Hevosten määrän ja kysynnän lisääntyessä on tullut uusia talliyrittäjiä, hevosalan työntekijöiden sekä hevostalouden oheispalvelujen tarve on lisääntynyt. Vaikka hevosala on kasvanut ja tulee kasvamaan tulevaisuudessa lisää, ei kaikilla hevosalan yrittäjillä tai kuntien päättäjillä ole vielä riittävästi tietoa, miten erilaiset tilanteet vaikuttavat hevosalan toimintaan.

Työn tilaaja oli Hevosvoimaa -hanke. Työn tarkoituksena oli tuottaa opetus- ja tiedotusmateriaalia hevosalan yrittäjille, kuntien viranomaisille ja kaikille alan harrastajille ja kiinnostuneille. Taustana oli tarkoitus lisätä alan tunnettavuutta ja selvittää hevostalouden tunnuslukuja, jotka antavat kuvaa hevostalouden tilanteesta. Kohderyhmänä olivat etenkin Keski-Suomen alueen kuntien viranomaiset ja yrittäjät. Materiaalit julkaistaan myös hinkalo.fi -sivuilla internetissä, jossa ne ovat vapaasti luettavissa. [Hinkalo.fi](http://hinkalo.fi) -sivusto tiedottaa monipuolisesti Keski-Suomen maataloudesta.

Työhön rajattiin viisi suurempaa aihekokonaisuutta, jotka eivät ole toisiinsa sidoksissa. Näiden aihekokonaisuuksien katsottiin olevan tärkeimpiä hevosaloja koskevia kysymyksiä, joista kohderyhmien on hyvä saada tietoa.

Yksi aihekokonaisuus oli Keski-Suomen hevostalouden tilanteen selvittäminen ja tulevaisuuden näkymien pohtiminen. Lisäksi selvitettiin Keski-Suomen alueen hevosalan yrittäjien yhteistyön mahdollisuuksia eli miten yhteistyötä toteutetaan ja miten eri tilanteissa toimitaan. Näillä tiedoilla kuntien viranomaiset saavat käsityksen siitä, millä volyyymilla hevostalous vaikuttaa alueella.

Hevosalan yrittäjille kohdennettiin tietoa kannattavasta hevosyrittäjyydestä. Työssä tuodaan esille kasvatustoiminnan tukimahdollisuudet sekä investoinnin rahoitusvaihtoehdot. Lisäksi selvitetään hevostalouden tulevaisuuden liiketoimintamalleja ja tuo-

daan esille palveluiden tuotteistamisideoita. Hevostalouden eri tuotantosuuntien kannattavuudesta tehdään myös mallilaskelmat.

Tällä hetkellä yksi tärkeä aihepiiri hevostaloudessa on hevosyrittäjien vastuu- ja sopimusasiat. Työssä selvitetään, miten vastuu- ja sopimusasiat jakaantuu eri tilanteissa hevostalousyrittäjän, yksityishenkilön ja asiakkaan välillä, miten lakia sovelletaan eri tilanteessa ja mitä yleisiä virheitä esiintyy. Esimerkkitilanteita ovat hevosen ostaminen ja myynti, hevosen vieminen täysihoitotalliin ja siihen liittyvät asiakkaan ja tallinpitäjän oikeudet. Lisäksi selvitetään, miten tulee toimia, kun asiakas jättää tallimaksut maksamatta ja miten talliyrittäjän tulee tilanteessa toimia.

Vuoden 2014 alussa astui voimaan uudet talleja koskevat eläinsuojelumääräykset. Uudet tallien tilavaatimukset tiedotteessa käydään läpi, miten uudet määräykset vaikuttavat talleihin ja yrittäjien toimintaan. Lisäksi selvitetään, millainen on käytännöllinen ja ympäristöystävällinen talli. Tiedotteeseen tulee myös talleja koskevat ympäristömääräykset ja ohjeet.

2 VERKKOPOHJAINEN OPPIMISYMPÄRISTÖ

2.1 Verkkopohjaisen oppimisympäristön kehittyminen

1990- luvulla verkkopohjainen opiskelu lisääntyi ja kehittyi paljon. Taustalla on tietoyhteiskunnan edistyminen, joka on mahdollistanut monipuolisen opusteknologian kouluihin ja muihin organisaatioihin. Lisääntynyt Internetin käyttäminen on mahdollistanut monipuolisen oppimisympäristön sekä opiskeluvälineiden luomisen. (Matiainen & Manninen 2000, 7.)

Tietoyhteiskunta on kehittynyt ja nykyään puhutaan digitaaliajasta, joka mahdollistaa tiedon etsimisen, missä ja milloin vaan. Tieto- ja viestintäteknikka mahdollistavat tiedon saannin monipuolisesti, koska yhä useammalla on mukana mobiililaitte, jolla tiedon löytäminen onnistuu. Mobiililaitteiden avulla onnistuu kuvien ja videoiden katsominen, mikä monipuolistaa tiedon saantia ja oppimista.

Verkkopohjainen oppimisympäristö antaa opiskelijalle vapauden valita opiskelun ajan ja paikan. Se tarjoaa yksilöllisen ja monipuolisen oppimismahdollisuuden, mutta vaatii samanaikaisesti itsenäistä aktiivisuutta ja sitoutumista opiskelijalta. (Matikainen & Manninen 2000, 7.)

2.2 Millainen on hyvä verkko-opetusmateriaali?

Hyvän verkko-opetusmateriaalin lähtökohtana on toimiva idea ja suunnittelu, sisällön laatiminen sekä vuorovaikutuksen merkitys. Hyvä opetusmateriaali ei muodostu pelkästään tekstillä ja kuvalla. On tärkeää tiedostaa, millainen on kohderyhmä, jolle materiaalia tuotetaan ja miksi materiaalia tuotetaan heitä varten. Verkko-opetusmateriaalin lähtökohtia pohtiessa voidaan miettiä, mitkä ovat lukijan tavoitteet materiaaleja lukiessa. Mitä lukija materiaaleista saa? Vasta-alkaja Internetin käyttäjä toivoo selkeää ja suoraviivaista tekstirakennetta, kun taas kokenut käyttäjä on vaativampi erityisominaisuuksien suhteen. (Matikainen & Manninen 2000, 147–151.)

Verkko-opetusmateriaalia tehdessä on tärkeää muistaa tehdä sitä nimenomaan verkkoympäristöä varten. Vaikka pohjalla on valmista materiaalia ja tietoa eri muodoissa, ne kannattaa kirjoittaa uudelleen omaan muotoonsa. Materiaalia tehdessä tulee löytää toiminnallinen idea, joka houkuttelee ja saa lukijan kiinnostumaan tekstistä. (Matikainen & Manninen 2000, 150.)

Oppimisen kannalta on tärkeää saada idea rakenteellisesti johdonmukaiseksi ja sisältö loogiseksi. Näin lukijan on helppo edetä tekstiä luontevasti. Verkko-opetusmateriaalia tehdessä on vaarana, että materiaalista tulee liian kirjamainen, joka koostuu pelkästä tekstistä. Vaarana on, että teksti on liian luettelomainen ja kaavamainen ja silloin se ei houkuta lukijaansa. Verkko-opintomateriaalin tärkein sisältö ei aina ole teksti. Tärkeimmän sisällön voi tuoda esille esimerkiksi kuvien ja toiminnan kautta, joissa tarvitaan tekstiä, mutta se ei ole sisällön ydin. (Matikainen & Manninen 2000, 152.)

Verkko-opintomateriaalia voi rakentaa myös ongelmalähtökohtaisesti. Silloin perustana ovat kohderyhmää koskevat ongelmat ja kysymykset. Ongelmien ja kysymysten ratkaisemiseen kohderyhmän jäsenet etsivät tietoa ja vastauksia verkkomateriaalista. (Matikainen & Manninen 2000, 153.)

2.3 Millainen on hyvä itseopiskelumateriaali?

Hyvän itseopiskelumateriaalin avulla lukija löytää ja ymmärtää tekstin keskeisen sisällön. On tärkeää, että lukija voi luottaa tekstin sisältöön. Sen vuoksi opiskelumateriaalia tehdessä on painotettava tiedon luotettavuuteen. Lähdemateriaalina kannattaa käyttää alan ajankohtaista kirjallisuutta, asiantuntijoiden julkaisuja sekä luotettavia Internet-sivustoja. (Mansikkamäki & Toivanen 2012.)

Otsikot ja väliotsikot herättävät kiinnostusta lukijassa. Ne keventävät ja rytmittävät tekstiä. Otsikoiden avulla lukijan on helpompi ja nopeampi löytää tarvittava tieto tekstistä. Suuremmat aihekokonaisuudet on hyvä jakaa pienemmiksi osa-alueiksi omiin kappeleihin. (Mansikkamäki & Toivanen 2012.)

Itseopiskelumateriaalien vuorovaikuttaminen voi olla monenlaista. Se voi olla materiaalin tekijän ja lukijan välistä kommunikointia esimerkiksi sähköpostilla. Erilaiset keskusteluryhmät ja tehtävät ovat vuorovaikuttamista. Vuorovaikuttamista on myös erilaisten linkkien luominen verkkoon, mikä houkuttelee lukijan itsenäiseen tiedonhakuun sekä yhdistämään ja soveltamaan asioita. Linkkien käyttämisestä kannattaa käyttää varoen opetusmateriaaleissa, koska ne johdattavat helposti lukijan pois aihealueesta. (Matikainen & Manninen 2000, 153.)

2.4 Millainen on hyvä tiedotusmateriaali?

Tiedotteen tarkoitus on kertoa kohderyhmälle jotain uutta ja kiinnostavaa. Lukijaa usein kiinnostaa, miten tiedotettavan asian seuraukset ja vaikutukset koskevat häneen. (Uimonen 2010.)

Tiedotetta rakentaessa kannattaa miettiä, mitä uutta se antaa lukijalle, mikä tiedotteessa kiinnostaa ja miten tiedotettava asia vaikuttaa lukijaan. Näiden kysymysten avulla voi hahmottaa tiedotteen oleellisen tarkoituksen. Tiedote tulee kirjoittaa mahdollisimman selkeästi ja suoralinjaisesti ilman kaunisteluja ja kiemurteluja. Kuva-kielen käyttäminen ei ole suositeltavaa, koska se luo tiedotteesta epämääräisen kuvan. (Uimonen 2010, 108.)

Tärkein asia tiedotteessa on otsikko, jossa tulee käydä ilmi tiedotteen tärkein sanoma. Otsikon tyyliin ei sovi kielileikit, kysymykset ja mainostaminen, koska ne eivät pysty antamaan lukijalle riittävää tietoa tiedotteen sisällöstä. Teksti kannattaa aloittaa tarkentamalla otsikon tietoja ja tekstin edetessä asiat tulee esittää tärkeysjärjestyksessä johdonmukaisesti ja ytimekkäästi. Tiedotteen lopussa on hyvä olla maininta, mistä löytää lisää tietoja, esimerkiksi hyödyllinen linkki. (Uimonen 2010, 109–110.)

3 GREEN CARE

3.1 Mitä Green Care on?

Green Care käsite on moniulotteinen. Toiminnalle yleistä on, että luonnosta ja maaseutu-ympäristöstä saadaan voimavaroja, joilla pyritään parantamaan ihmisen hyvinvointia. Toiminta muodostuu luonnonläheisistä menetelmistä, jotka parantavat ja edistävät hyvinvointia. Hyvinvointivaikutukset muodostuvat kolmen elementin pohjalta, joita ovat luonto, toiminta ja yhteisö. Näiden elementtien pohjalta pyritään ammatilliseen, vastuulliseen ja toiminnalliseen kokonaisuuteen. (Soini, Ilmarinen, Yli-Viikari & Kirveenummi 2011.)

Toimintamalli antaa ulottuvuuksia yhteistyöhön ja verkostoitumiseen eri toimialojen kanssa. Palveluja tuotetaan luontoavusteisin menetelmin, joihin liittyy vahvasti hoiva ja hoito. Luontoavusteisia menetelmiä voivat olla esimerkiksi seuraavat: ympäristökasvatus, hoivamaatalous ja – metsätalous, puutarhanhoito, eläinavusteiset menetelmät sekä ekoterapia. Toimintamallia voidaan hyödyntää kuntoutus- ja sosiaalityössä sekä sosiaalipedagogiassa ja kasvatuksessa. Toimintamalli aktivoi, voimaan-

nuttaa ja ehkäisee. Asiakas saa tehdä ja oppia, virkistäytyä sekä tuntea yhteisöllisyyttä. Maaseutu on osa luontoa ja siellä on erinomaiset olosuhteet oppia, kokea ja havaita. Yhteistyön tekeminen sosiaalipalvelujen, terveydenhuollon, maatilayrittäjien ja matkailuyrittäjien välillä lisää toiminnan kehittämismahdollisuuksia. (Soini, Ilmarinen, Yli-Viikari & Kirveenummi 2011.)

3.2 Green Care maailmalla

Käsite on syntynyt jo 1970-luvulla, jolloin Hollannissa alettiin keskustella care farmtiloista. Maailmalla Green Care käsite tunnetaan myös nimellä Farming for health, Social Farming ja Care Farms. Maiden välillä on eroja toiminnan edistymisessä ja järjestäytymisessä eikä käsite ole vakiinnuttanut vielä yhtenäistä linjaa, jonka vuoksi sillä on monta nimeä. (Soini 2014.)

Luontoavusteiset menetelmät vaihtelevat eri maiden välillä riippuen siitä, miten maissa eri elinkeinoja harjoitetaan. Englannissa toiminta perustuu puutarha- ja maiseman hoitoon. Suomessa, Norjassa ja osittain Saksassa ja Itävallassa menetelmät tapahtuvat eläinavusteisen toiminnan parissa esimerkiksi sosiaalipedagogisen hevos-toiminnan tai muiden maatilalla eläimien parissa. Hollanti ja Belgia ovat edelläkävijä maita muihin Euroopan maihin verrattuna. Siellä toiminta perustuu hyvin pitkälti hoivamaatalouteen eli maatilalla tapahtuviin hoivapalveluihin. (Haubenhofner, Mag, Elings, Hassink & Hine 2010.)

Hollannissa ja Belgiassa hoivamaatilojen toiminta on tilalla tapahtuvaa palvelujen tuottamista, jolloin tilan tulot muodostuvat maataloudesta sekä tilalla tapahtuvista hoivapalveluista. Muualla Euroopassa toimintaa harjoitetaan erilaisin tavoin. Italiassa keskeisintä on heikompiensaisten huomioiminen ja toiminta pyörii lähinnä osuuskuntien voimin. Saksassa puolestaan eri säätiöt ja yhteisöt isoina yksikköinä muodostavat verkoston, jolla Green Care toiminta menestyy. (Soini 2014.)

Maiden välisiä eroja on myös siinä, millaiselle asiakaskunnalle palvelut kohdentuu. Norjassa asiakaskunta on enimmäkseen lapsia ja psykiatrisia. Englannissa, Hollannissa ja Belgiassa palveluja tarjotaan masentuneille, uupuneille ja psykiatrisille potilaille,

pitkäaikaistyöttömille, sekä asiakkaille, joilla on oppimisvaikeuksia. (Haubenhofer, Mag, Elings, Hassink & Hine 2010.)

3.3 Green Care Suomessa

Suomeen Green Care käsite on rantautunut 2006, jolloin aihe on ensimmäisen kerran nostettu esiin täällä. Samaan aikaan suomessa alkoi ensimmäinen aihetta koskeva projekti nimeltä Maatilat maaseudun palvelutoiminnassa. Kesällä 2010 suomeen on perustettu rekisteröity yhdistys nimeltä Green Care Finland (Soini, Ilmarinen, Yli-Viikari & Kirveenummi 2011). Suomessa maatilalla esiintyvää Green Care toimintaa kutsutaan kuntouttavaksi käytöksi tai hoivamaataloudeksi. (Soini 2014.)

Vaikka toimintamalli on Suomessa melko uusi, on sen periaate sisäistetty nopeasti. Tähän on vaikuttanut osaltaan se, että luonto on aina ollut suomalaisille rentoutumisen ja virkistäytymisen paikka ja sen hyvinvointivaikutukset ovat olleet tiedossa. (Soini, Ilmarinen, Yli-Viikari & Kirveenummi 2011.)

Haasteena Green Caren kehittymiselle suomessa pidetään tiedon puutetta sekä toiminnan laajuutta. Ei ole määritetty tiettyjä kehyksiä, jonka mukaan toimia. Vaikka tiedetään, että luonnolla on eheyttäviä vaikutuksia asiakkaisiin, ei toiminnalla ole vielä merkittävää yhteiskunnallista merkitystä. Sen vuoksi tutkimuksia ja toiminnan kehittämishankkeita tarvitaan. Yhtenä toiminnan kehityksen haasteena pidetään sen linkittymistä eri toimialojen läheisyyteen, joiden kanssa yhteistyötä tulisi tehdä. Linkittyminen vaatii uudenlaista ajattelua, vaihtoehtoisia keinoja sekä rajojen ylittämisiä. Maatalouden linkittyminen sosiaali- ja terveydenhuollon kanssa vaatii yrittäjien ja sosiaalitoimien välistä yhteistyötä ja siihen tarvitaan tukea valtakunnallisesti ja alueellisesti päättäjiltä. (Soini, Ilmarinen, Yli-Viikari & Kirveenummi 2011.)

4 SOSIAALIPEDAGOGINEN HEVOSTOIMINTA

Sosiaalipedagoginen hevostoiminta on, etenkin nuorille, syrjäytyneille ja syrjäytymisen vaarassa oleville henkilöille suunnattua toimintaa, jonka avulla opetetaan elämi-

sen perusasioita. Toiminta sisältää ratsastuksen lisäksi kaiken hevosen kanssa tapahtuvan toiminnan, joka perustuu hevosen kanssa olemiseen ja oppimiseen. Nuori oppii vastuullisuutta ja hyvinvoinnin tärkeyttä hevosen kautta, kun hevonen tulee päivittäin ruokkia oikeaoppisesti sekä sille tulee antaa liikuntaa ja lepoa. Toiminnan tavoitteena on saada ihminen osallistumaan ja tekemään, jolloin se kokee olevansa osallinen johonkin. Osallistumalla ihminen oppii vastuuta ja huomaa hyvinvoinnin kannalta tärkeitä asioita kuten, mikä on terveellistä tai miten liikunta vaikuttaa hyvinvointiin. (Orava 2010.)

2000-luvun alussa käynnistyi ensimmäinen kehittämishanke, joka tutki nuorten pahoinvointia ja syrjäytymistä. Hanke oli nimeltään Ratsastuspedagogia ehkäisemään lasten ja nuorten syrjäytymistä. Vuonna 2002 oli ensimmäinen sosiaalipedagogisen hevostoiminnan täydennyskoulutus. Alkuun puhuttiin ratsastuspedagogiasta, mutta pian toiminnasta aloitettiin käyttämään nimeä sosiaalipedagoginen hevostoiminta. Sosiaalipedagoginen hevostoiminta sisältää ratsastuksen lisäksi kaiken hevosen kanssa tapahtuvan toiminnan. Toiminta ei ole varsinaista terapiaa, vaan kasvatusta ja kuntoutusta. (Orava 2010.)

Sosiaalipedagoginen hevostoiminta on yksi tapa tuottaa maaseudulla hyvinvointipalveluja ja Suomessa sosiaalipedagogista hevostoimintaa käytetään muihin Euroopan maihin verrattuna paljon. Toiminta tarjoaa hevosalanryttäjille mahdollisuuden verkostoitua kuntien sosiaalitoimien, yksityisten asiakkaiden ja lastensuojelupiirien kanssa, jotka yleensä toimivat palveluiden maksajina. Vuonna 2012 Kela on maksanut toiminta- ja fysioterapian maksuja yli 1,6 miljoonaa euroa. Luvun uskotaan kasvavan entisestään tulevien vuosien aikana. (Mahdollisuuksien hevonen 2014.)

5 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTTAMINEN

5.1 Työn tavoitteet ja toteuttaminen

Hevosalan kysynnän kasvaessa on tarve lisätä alan yrittäjien, työntekijöiden ja muiden sivullisten tietoa alan tunnusluvuista. Työn tavoitteena oli selvittää Keski-

Suomen hevostalouden tunnuslukuja. Tietojen pohjalta kohderyhmä voi hahmottaa miten alueen hevostalous on kehittynyt ja tulee kehittymään tulevaisuudessa. Työn tavoitteena oli pohtia hevosalaa koskevia ongelmakohtia. Tällaisia tilanteita ovat esimerkiksi yrittäjän ja asiakkaan väliset sopimusongelmat hoito- ja vuokrasopimuksissa sekä hevosen myynnissä ilmenevät ongelmat. Tavoitteena oli myös selvittää kannattavan yritystoiminnan avaintekijöitä sekä tuottaa esimerkit hevostalouden eri toimintamuotojen kannattavuuksista. Lisäksi työn tavoitteena oli tuottaa materiaalit hevostallien uusista tilavaatimuksista ja hevostalleja koskevista ympäristömääräyksistä.

Opinnäytetyön lähtökohdat olivat selkeät. Työhön rajattiin viisi suurempaa aihekokonaisuutta, jotka sisälsivät useita pienempiä osa-alueita aiheesta. Niistä toteutettiin erilaisia tiedotus- ja opetusmateriaaleja. Opinnäytetyön toteuttaminen poikkesi hie- man tavallisesta opinnäytetyöstä, koska työssä ei toteutettu tutkimusta tai kyselyä. Lähdemateriaali koostuu pääosin jo olemassa olevasta tiedosta, jotka on koottu yh- teen eri lähteistä. Yrittäjiä on haastateltu ja kuultu luennolla ja tiloilla paikan päällä. Siten on saatu mielipiteitä ja kannanottoja työhön.

Lähdemateriaalia löytyi työhön paljon monenlaisessa muodossa. Työn tavoitteena oli koota ja luoda hankkeen käyttöön heidän tarpeisiin sopivat materiaalit. Yksi haaste opinnäytetyön toteuttamisessa oli, materiaalia oli paljon saatavilla ja erilaisia oppaita ja tiedotteita oli jo ennestään tarjolla. Lisäksi työ oli hyvin laaja, joten perehtyminen lähdemateriaaleihin vei aikaa.

5.2 Aineiston keruu ja materiaalien valmistuminen

Aineiston keruu alkoi heti aiheen varmistuttua. Lähdemateriaali koostui pääosin in- ternetissä olevista artikkeleista ja julkaisuista sekä kirjallisuudesta. Lähdemateriaalina ovat myös luentojen muistiinpanot sekä hevosalan yrittäjien suulliset haastattelut ja mielipiteet. Lisäksi sähköpostitse on varmistettu muutamia lähdetietoja.

Opetus- ja tiedotusmateriaalit ovat asiatekstiltään melko kattavat. Työhön rajatut viisi aihekokonaisuutta olivat hyvin laajat ja sen vuoksi jotkut osa-alueet ovat melko

pitkiä. Osa-alueisiin on pyritty ottamaan esimerkkejä, jotka havainnollistavat ja antavat ehkä lukijalle uusia ideoita. Haastavaa oli, että teksteistä tuli riittävän kiinnostavat ja ytimekkäät niin, että teksti herättää lukijan mielenkiinnon. Aiheisiin liittyviä esimerkkejä oli, mutta, niiden ilmaiseminen kirjoitettuna oli haastavaa. Myös tiedotteiden ulkoasun tekeminen kiinnostusta herättäväksi oli vaativaa. Visuaalista osaamista ei ollut, joten hienoja visuaalisia toteutuksia ei työssä nähdä, vaikka ne olisivat oppimisen ja mielenkiinnon herättämisen kannalta hyviä.

6 TYÖN TUOTOKSET

Aihekokonaisuuksista syntyi 21 kappaletta liitteitä. Tiedotteet ja opetusmateriaalit ovat liitteenä opinnäytetyöraportissa. Raportissa ei ole analysoitu liitteitä erikseen, koska muuten raportista olisi tullut kohtuuttoman pitkä.

Liitteet 1-4 käsittelevät Keski-Suomen hevostalouden tilannetta ja hevosalan tulevaisuuden liiketoimintamalleja. Liitteisiin on selvitetty, millainen hevosala on Keski-Suomen alueella elinkeinona nyt ja tulevaisuudessa (ks. liite 1), yrittäjien mielteitä alasta ja sen näkymistä sekä alueen yhteistyön mahdollisuuksista (ks. liite 3). Keski-Suomen hevostalouden tunnusluvut ovat omana liitteenä (ks. liite 2). Siinä on pyritty selkeästi esittämään luvuin, miltä hevosala näyttää numeroin. Liite liiketoimintamalleista kertoo, mitkä ovat alan uusia mahdollisuuksia (ks. liite 4). Lisäksi liitteessä on koottu ajatuksia, miten yrittäjät voivat tuotteistaa palveluita uusien ideoin.

Hevostalouden vastuu- ja sopimusasiat ovat liitteissä 5-12. Vastuu- ja sopimusasioihin kuuluvat liitteet muodostuvat seuraavista liitteistä: Hevostalousyrittäjän vastuu- ja sopimusasiat (ks. liite 5), Hevonen täysihoidotallissa (ks. liite 6), Hoitosopimusmalli (ks. liite 7), Vuokrasopimusmalli (ks. liite 8), Hevosen vakuuttaminen (ks. liite 9), Hevosen ostaminen ja myynti (ks. liite 10), kauppakirjamalli (ks. liite 11) sekä hevosen kuljettaminen (ks. liite 12). Nämä osa-alueet sisältävät yrittäjän ja asiakkaan kannalta tärkeitä asioita vastuun jakautumisesta ja huomioitavista asioista, minkä avulla pyritään välttämään hankalia riitatilanteita.

Liitteet 14–17 sisältävät mallilaskelmat hevosalan eri tuotantosuuntien kannattavuudesta sekä tiedotteen hevosyrittämisen kannattavuustekijöistä. Mallilaskelmat on pyritty laskemaan realistisista hinnoista. Laskelmissa on pyritty takaamaan yrittäjälle ja työntekijöille kohtuulliset palkat, jotka ovat enemmän, mitä työehtosopimus suosittelee. Hevosalalla tulisi parantaa työntekijöiden palkkatasoa, jotta alalla saadaan pidettyä ammattitaitoiset työntekijät. Sen takia laskelmissa on käytetty parempia palkkoja. Lisäksi laskelmat on tehty mahdollisimman vähäisillä hevosmäärillä, koska havaittavissa on suuntaus, että yrittäjät vähentävät hevosia ja pyrkivät saamaan tulosta laadulla. Näin saadaan todellista kuvaa, millaisella hevosmäärällä saadaan toiminnasta kannattavaa. Liite 13 käsittelee hevostalouden kannattavuustekijöitä.

Liitteet 18–20 ovat seuraavat: Käytännöllisestä ja ympäristöystävällinen talli, Tallien uudet tilavaatimukset sekä Tuettavan tallirakennuksen rakentamista koskevat rakennustekniset ja toiminnalliset vaatimukset. Liitteessä 21 on esitetty hevoskasvatus-toiminnan tuet ja rahoitusvaihtoehdot.

7 JOHTOPÄÄTÖKSET

Hevostalous kasvattaa koko ajan suosiotaan ja se näkyy harrastajien ja kysynnän määrän lisääntymisenä. Hevostalliyrittäjien suurimpia haasteita on tällä hetkellä yrityksen toiminnan pitäminen kannattavana, vaikka kysyntää on. Syitä yrityksen kannattamattomuuteen ovat kustannusten nouseminen, liian suuret työmäärät sekä puutteelliset taidot johtaa yritystä.

Yrittäjät jaksavat kuitenkin uskoa tulevaisuuteen, koska asiakkaita riittää ja yhä enemmän hevonen nähdään mahdollisuutena monien tahojen osalta. Monien yrittäjien suunta on parantaa palveluiden laatua – ei se määrä, vaan laatu. Asiakkaat ovat valmiita maksamaan laadusta ja elämyksistä ja niihin yrittäjien kannattaa panostaa palveluissaan. Kun tuote tai palvelu on hyvin suunniteltu ja toteutettu, siitä voi pyytää kunnon hinnan.

Hevostalous tarvitsee lisää ammattilaisia. Vaikka Keski-Suomen alueella on tarjolla kohtuullisen hyvin alan ammattilaisia kuten kengittäjiä, eläinlääkäreitä, hieroja ja

ammattivalmentajia, ei oikean ammattitaidon omaavia osaajia ole koskaan liikaa. Hevosen omistajat arvostavat ammattitaitoa, kokemusta ja hyviä hevosmiestaitoja.

Keski- Suomen alueella on monipuolisesti tarjolla hevospalveluita. Se miten hevostalouden tilannetta saadaan alueella parannettua, nähdään positiivisena haasteena. Keskeinen sijainti mahdollistaa asiakkaat, yrittäjät voivat keskittyä omaan osaamiseen ja siten saadaan palveluista laadukkaita. Yritysten toiminnan kannalta yrittäjät näkevät yhteistyön merkittävänä voimavarana. Lisäksi yrittäjät arvostavat heille suunnattuja koulutuksia, jotka antavat uusia ideoita ja vinkkejä yrityksen toiminnan kehittämiseen.

LÄHTEET

Haubenhofner, D., Mag, D., Elings, M., Hassink, J & Hine, R. 2010. The development of green care in western European countries. Explore March/April 2010 Vol. 6 Viitattu 22.5.2014

<http://www.greenexercise.org/pdf/Haubenhofner%20Elings%20Hassink%20and%20Hine%202010%20devmt%20green%20care%20in%20europe.pdf>

Mahdollisuuksien hevonen. 2014. Hevostalous lukuina 2013. Viitattu 24.5.2014

http://www.hippos.fi/files/8773/Hevostalous_lukuina_2013_web.pdf

Mansikkamäki, H & Toivanen, A. 2012. Itseopiskelumateriaali lepo- ekg:n rekisteröintitilaisuuteen. Opinnäytetyö. Oulun seudun ammattikorkeakoulu. Viitattu 13.3.2014

http://publications.theseus.fi/bitstream/handle/10024/49542/Mansikkamaki_Hanna_Toivanen_Anne.pdf?sequence=1

Matikainen, J. & Manninen J. 2000. Verkkopohjaisten oppimisympäristöjen teoriaa ja käytäntöä – Aikuiskoulutus verkossa.

Orava, J. 2010. Sosiaalipedagogisen toiminnan päämäärät ja toteutus hevostoiminnan ohjaajien kuvaamana. Erityispedagogian pro -gradu tutkielma. Itä-Suomen yliopisto. Viitattu 20.5.2014

<http://files.kotisivukone.com/hevostoiminta.kotisivukone.com/gradupdf.pdf>

Soini, K. 2014. Luonnosta hoivaa ja voimaa: Miten arvioida Green Care -toiminnan vaikuttavuutta. MTT Kasvu 21. Viitattu 23.5.2012

<http://www.mtt.fi/mttkasvu/pdf/mttkasvu21.pdf>

Soini, K., Ilmarinen, K., Yli-Viikari, K & Kirveenummi, K. 2011. Green Care sosiaalisena innovaationa suomalaisessa palvelujärjestelmässä. Yhteiskuntapolitiikka 76 (2011):3. Viitattu

15.5.2014 https://portal.mtt.fi/portal/page/portal/mtt/hankeet/greencare/mita/Soini_Yhteiskuntapolitiikka.pdf

Uimonen, T. 2010. Kirjoita kiinnostavasti. Keuruu: Otava

LIITTEET

Liite 1. Hevostalous elinkeinona Keski-Suomessa

Keski-Suomi on ihanteellinen paikka toimia hevosityrittäjänä sekä olla hevosharrastaja. Alueen sijainti ja kulkuyhteydet ovat hyvät. Luonto on monipuolinen, alueella on viireää vapaa-ajantoimintaa sekä seutukunnissa tehdään yhteistyötä tiivistä. Luonto mahdollistaa rentoutumisen ja elämyksien tarjoamisen esimerkiksi vaellusratsastuksien merkeissä. Tarjolla on niin ratsastus- ja ravitalleja sekä koulutus- ja kurssimahdollisuuksia. Alueella on tarjolla ammattitaitoisia palvelujen tarjoajia kuten kengittäjiä, valmentajia, satulansovittajia ja varustemyyjiä.

Alueen yksi valttikortti on Animagi hevosklinikka Laukaa, jossa hevosia voidaan tutkia monipuolisesti. Siellä on hevosiin erikoistuneet eläinlääkärit, jotka tekevät muun muassa ontumatutkimuksia, maha- ja hengitystietutkimuksia, niveltähystyksiä sekä tarjolla on kengityspalveluja, jotka mahdollistavat ammattitaitoiset sairaskengitykset. Klinikkan eläinlääkärit tekevät myös kotikäyntejä talleille.

Matkailuala on kasvanut alueella viimeisten vuosien aikana, etenkin Keuruun ja Jämsän seutukunnan alueella. Tähän on vaikuttanut yrittäjien tarjoamat palvelupaketit, jotka ovat lisänneet asiakasvirtoja. Matkailualan kasvaminen on heijastunut myös positiivisesti hevosmatkailuyrittäjiin. Yrittäjät tarjoavat elämyksiä hevosten kanssa kauniissa luonnossa ja tätä ihmiset juuri haluavat.

Matkailualan haasteena kuitenkin on, että toiminta saadaan ympärivuotiseksi eikä painottuisi vain sesonkiaikaan. Paineita luo myös harvaan asuttujen alueiden ihmisten muuttovirta lähemmäs kaupunkeja. Miten saadaan hevosityritys kannattamaan harvaan asutuilla alueilla?

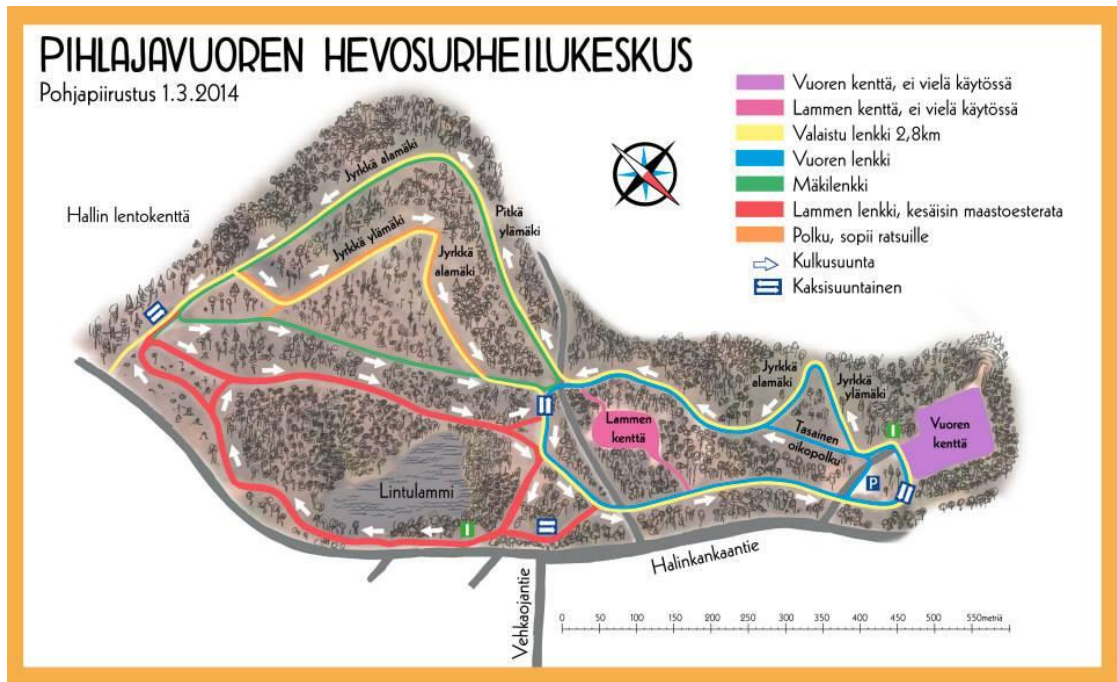
Alueella on käynnissä hevoshankkeita, joita rahoittaa Keski-Suomen ELY-keskus Manner-Suomen Maaseudun kehittämisohjelma 2007–2013 perusteella Euroopan

maaseudun kehittämisen maaseuturahaston ja kansallisen rahoituksen avulla. Hankkeet kehittävät Keski-Suomen hevostalouden tilaa ja tarjoavat yrittäjille tietoa muun muassa liiketoimintaosaamisesta ja toiminnan kehittämisestä. Hankkeet järjestävät koulutuksia ja opintoretkeä alan yrittäjille. Uusia hankkeita tullaan jatkossa käynnistämään Manner- Suomen maaseudun kehittämisohjelma 2014- 2020 perusteella.

Alueella on vireää talkooporukkaa

Keski-Suomen hevosjalostusliitto, seurat ja tallit järjestävät alueella monipuolisesti erilaisia kurssi- ja koulutustilaisuuksia. Alueella on vireää talkooporukkaa ja sen seurauksena alueen harjoitusolosuhteita on saatu paremmaksi. Tästä esimerkkinä Kille- rin raviradan viereen valmistumassa oleva maastorata, joka tulee hevosharrastajien käyttöön kesällä 2014. Jyväskylän kaupunki on ollut esimerkillisesti tukemassa projektia ja osoittaa samalla uskoa hevosalan menestymiselle ja kannattamiselle.

Hevosharrastamisen olosuhteita on parannettu alueella kuluneen vuoden aikana enemmänkin. Jämsään on kevään 2014 aikana avattu Pihlajavuoren hevosurheilukeskus, joka sijaitsee entisen Ilmavoimien koulun harjoitusalueella. Maat ovat vuokrattu alkuun neljäksi vuodeksi, mutta jatkoa vuokrasopimukselle todennäköisesti tulee. Pihlajavuoren hevosurheilukeskus toimii Kuoreveden ratsastajien perustaman toimikunnan voimin. Seura kerää kaikilta alueen käyttäjiltä kausimaksua, joilla kunnossapidon kustannukset katetaan. Alueelle on kunnostettu ratsastuskenttä, maastoesterata sekä valaistu treenilenkki.



Kuvio 1. Pihlajavuoren hevosurheilukeskuksen pohjapiirustus. KUVA: Tarja Väättänen

Hevosten huomioiminen kaavoituksessa ja rakentamisessa

Hevonen nähdään maaseudun mahdollisuutena elinkeinonharjoittamisessa. Valtaosa asiakkaista asuu kaupungeissa tai taajama-alueilla, joten yritykset pyrkivät sijoittumaan asiakkaiden lähelle. Hevosyrityksen toimintaa voidaan hankaloittaa rajoittamalla toimintaa kaavoituksessa ja rakentamisessa. Hevonen sitä vastoin tulisi nähdä mahdollisuutena, joka parantaa alueen työllisyyttä ja tarjoaa hyvinvointipalveluja. Keski-Suomessa Jyväskylän kaupunki on ohjeistanut hevostallien rakentamista esimerkiksi näin:

- Tila, johon hevostalli rakennetaan, tulee olla riittävän suuri. Ensimmäistä hevosta kohden pinta-alaa tulee olla 1 ha ja seuraavia hevosia kohden pinta-alaa tulee olla 0,5 ha.
- Uusi talli vaatii rakentamiselle naapurin luvan, jos naapuri on 50 metrin etäisyydellä ja kiinteistöllä on rajan lähellä asuinrakennus, koulu, päiväkotit tai muu vastaavanlainen tila.
- Tarha-alueet myös tarvitsevat naapurikiinteistön luvan, jos naapuri on 50 metrin etäisyydellä tarhoille tarkoitetuista paikoista.

- Pääelinkeinona tallia pitävä yrittäjä ei saa rakentaa uutta tallia tai maneesia alle viiden hehtaarin tontille.

Keski-Suomen hevostalous tulevaisuudessa ja uudet tuulet

Yrittäjät näkevät Keski- Suomen hevostalouden tilan positiivisena tulevaisuudessa, vaikka taloudellinen tilanne on epävaka. Kysyntää varmasti on, mutta kannattavuus mietityttää yrittäjiä. Uskoa kuitenkin on. Hevostalous vaatii yrittäjiltä rohkeutta kehittää toimintaa, järkeviä investointeja ja uudistuksia, sekä uskallusta korottaa palveluiden hintaa kustannusten noustessa.

Haasteena koetaan harmaa talous, joka syö yrittäjiltä maksavia asiakkaita. Harrastetalleja pitävät ihmiset tarjoavat tallipaikkoja polkuhinnoin eikä yrittäjillä ole mahdollista vastata niihin hintoihin. Ratsastustunteja pitävät ihmiset, joilla ei ole koulutusta ja tarvittavaa kokemusta. Harrastajissa on paljon sellaisia, joilla ei ole kokemusta hevosista, eivätkä he siten välttämättä tunnista ammattitaitoista yrittäjää. Alhainen hinta houkuttaa käyttämään ei- ammattitaitoista henkilöä. Haasteena pidetään myös hevosten myyntihintoja, jotka ovat alhaalla sekä myyntiaikoja, jotka ovat pitkiä. Hyvät ja laadukkaat hevoset myydään kuitenkin nopeasti. Toisaalta taas Keski- Suomen valttina on sijainti ja kulkuyhteydet, jolloin hevosia lähdetään katsomaan myös pidemmän matkan päästä. Tavoite on saada laadukkaita myyntihevosia, jolloin ne saataisiin nopeammin myytyä paremmalla hinnalla.

Useat yrittäjät ovat sitä mieltä, että he eivät tule laajentamaan toimintaa ainakaan lähitulevaisuudessa, vaan keskittyvät parantamaan palveluiden laatua. Hevostalouden rakenne ja asiakaskunta muuttuu. Yhä enemmän asiakkaina ovat kaupunkilaiset, joilla ei ole kokemusta hevosista. Se on yrittäjille yksi mahdollisuus tuotteistaa palveluita ja heitä varten palveluiden laatuun tulee panostaa. Hevoskimpat ovat yksi merkittävä omistusmuoto. Liikemiehet ja muut ei-hevosihmiset tekevät hevoskimppoja ja ne tulevat olemaan myös hevosyrittäjien yksi mahdollisuus tuotteistaa palveluita juuri heille.

Yritystoiminnan suuntautumisen mukaan, yrittäjät pyrkivät ylläpitämään toimintansa ja kehittämään sitä entisestään. Yrittäjät ovat sitä mieltä, että alueella on kysyntää tavoitteelliselle valmennustoiminnalle, varsapihatoille ja varsomispaikoille. Ammattitaitoisia ja luotettavia kengittäjiä toivotaan alueelle myös enemmän. Alueella on hyviä kengittäjiä, mutta he ovat hyvin työllistettyjä ja siten lyhyellä varoitusajalla paikalle saaminen on hankalaa.

Green care toimintamalli Keski- Suomessa

Green care toimintamalli on hevosalaan vaikuttava liiketoimintamalli, joka perustuu luonnosta ja maaseutuympäristöstä saatavaan hyvinvointiin. Keski- Suomessa toiminta ei vielä ole kovin kehittynyttä. Vuoden 2013 aikana on tutkittu Keski-Suomen Green Care toimintaa ja yrittäjien suhtautumista siihen. Kiinnostusta Green Care toimintaan kohtaan olisi, mutta tietoa toiminnasta tulisi tuoda enemmän esille. Yrittäjät kuitenkin kokevat jo tarjoavansa Green Care toimintamallin mukaisia palveluita ja olisivat kiinnostuneita toimintamallista ja sen linjauksista enemmän.

Hevosalalle Green Care tarjoaa mahdollisuuden kehittää palveluita ja tuotteita. Sosiaalipedagoginen hevostoiminta ja terapiaratsastus ovat palveluita, joita yrittäjä voi markkinoida ja tuotteistaa kohderyhmälle. Yhteistyökumppaneita ovat kunnat, koulut ja erilaiset seurukset. Tärkeää olisi luoda kontakteja sidosryhmiin ja yhteistyökumppaneihin. Hevosyrittäjä voi tuottaa ja markkinoida itse Green Care palveluja tai hän voi myydä toiselle Green Care yrittäjälle räätälöityjä palveluita.

Keski-Suomessa, Jyväskylän kaupungin omistamassa virkistystilassa, on harjoiteltu marraskuussa 2013 viikon ajan kokeiluna Green Care toimintamallin toteuttamista. Vanha Könkkölän tila pihapiireineen kaipasi toimintaa ympärilleen ja siten sai alkunsa idea. Työttömät nuoret muiden tahojen yhteisvoimin rakensivat ja toteuttivat viikon sen mukaan, miten toivovat tilan toimivan tulevaisuudessa. Viikon aikana yksi toimipiste oli hevospedagoginen toimintapiste, jonka paikallinen yrittäjä toteutti.

Toiminta antaa monia mahdollisuuksia ja hyötyjä. Nuoret työttömät saavat yrittäjyysoppia ja voivat työllistää itseään pitämällä tilalla kesäkahvilaa ja myymällä itse

tehtyjä tuotteita. Tila pihapiireineen mahdollistaa eläinten pidon, joten nuoret oppivat vastuuta sekä omavaraisuutta esimerkiksi ymmärtämällä kanoista saatavien kananmunien arvon. Yksi tavoite on yhteistyön luominen oppilaitosten kanssa, jolloin tilalla voitaisiin esimerkiksi viljellä lähiruokaa. Paikka toimisi oppimisympäristönä.

LÄHTEET

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus. 2014. Keski-Suomen tulevaisuus katsaus. 1/2014. Viitattu 20.4.2014 http://www.keskisuomi.info/wp-content/uploads/2012/06/Keski-Suomen-tulevaisuuskatsaus_2014_1.pdf

Jyväskylän kaupunki ympäristötoimi. 2013. Hevostilojen ympäristösuojeluohje Jyväskylässä. Viitattu 13.4.2014
http://www.jyvaskyla.fi/instancedata/prime_product_julkaisu/jyvaskyla/embeds/jyvaskylawwwstructure/55922_Hevostilojen_ymparistonsuojeluohje_s.pdf

Kankainen, H. 2012. Puheenjohtaja. Keski-Suomen hevosjalostusliitto. Luento. Laukaa 15.12.2012.

Maaseudun sivistysliitto. 2013. Hyvinvointia luonnosta Keski-Suomessa GREEN- CARE- esiselvityshanke 2013. Loppuraportti. Viitattu 1.5.2014
<http://www.msl.fi/aluetoiminta/muuttiedostot/Green%20Care%20LOPPURAPORTTI.pdf>

Peuha, K & Mäenpää-Korhonen, T. 2013. Könkkölän toimintaympäristöraportti. Viitattu 3.5.2014 http://www.sitra.fi/sites/default/files/u753/konkkolan_luonto-ja_perinneviikko.pdf 4

Liite 2. Keski- Suomen hevosalouden tunnuslukuja

Taulukko 1. Keski-Suomen hevosala lukuina

	2013	2012
Hevoset yhteensä	4500	5300
Suomenhevostia	1500	1800
Lämminverihevostia	1900	2400
Ratsuja	300	300
Poneja	500	500
Muita hevostia	300	300
Hevosten omistajia	2500	2000
Talleja	1100	1000
Tallit yli 6 hevosta	120	120
Tilat, joilla hevostalous elinkeinona		153

Taulukosta 1 nähdään, että hevosten määrät ovat vähentyneet, etenkin suomenhevosten ja lämminverihevosten määrät ovat laskeneet. Hevosten omistajien ja tallien määrät sitä vastoin ovat hieman nousseet. Hevosten määrien laskuun on varmasti vaikuttanut astutusten väheneminen, yrittäjät ovat vähentäneet omia hevostia sekä ravi-ihmiset ovat laittaneet pois hevostia, jotka eivät menesty. Taustalla on kustannusten vähentäminen ja kannattavuuden parantaminen. Taulukosta 2 nähdään vuosien 2011 ja 2012 välillä tapahtunut astutusten määrän väheneminen etenkin suomenhevosten kohdalla.

Hevosten omistajien ja tallien määrän kasvamisen voidaan olettaa johtuvan harrastajien määrän kasvusta. Yhä useampi harrastaja ostaa oman hevosten sekä yhä useammalla on oma talli, jossa hevonen asuu. Näin voidaan perustella, että hevosalalle on kysyntää.

Taulukko 2. Hevosten astutus määrät Keski- Suomessa vuonna 2012 ja 2011

	2012	2011
Suomenhevokset	212	286
Lämminveriset	170	170
Ratsut ja ponit	27	36

Taulukko 3. Hevonen työllistää

	Koko Suomi	Keski-Suomi
Hevosalan työntekijät	15 000	950
Hevosia työntekijää kohden	8	5,5
Pelto pinta-alaa hevosten käytössä	125 000 ha	8000 ha (hevosta kohden 1,5 ha)

- Hevonen syö päivässä rehua keskimäärin 1,5 € arvon edestä, vuodessa noin 550 € verran. Keski- Suomen hevokset syövät vuodessa vajaan 2,5 miljoonan euron edestä rehua.
- Hevosen ylläpitokustannukset kuukaudessa ovat noin 840 €. Vuodessa yksi hevonen tuottaa palveluntarjoajille noin 10 000 €. Tähän on otettu huomioon ylläpitopaikka, kengitykset, valmennukset ja eläinlääkärikulut.

Muuta Keski-Suomesta:

- Ratsastusseuroja on 19 kpl
- Suomenratsastajainliiton hyväksymiä ratsastuskouluja ja harrastetalleja on 18 kpl
- Raviradat Killerin maakuntarata ja 3 kesärataa
- Raveja reilu 30 vuodessa

LÄHTEET

Kankainen, H. 2012. Puheenjohtaja. Keski-Suomen hevosjalostusliitto. Luento. Laukaa 15.12.2012.

Maa- ja metsätalousministeriön tietopalvelukeskus. 2012. Kotieläintilojen lukumäärä tuotantosuunnan mukaan alueittain vuonna 2012. Viitattu 24.5.2014
<http://hinkalo.fi/wp-content/uploads/2013/12/Kotiel%C3%A4intilojen-lukum%C3%A4r%C3%A4-tuotantosuunnan-mukaan-alueittain-vuonna-2012.pdf>

Liite 3. Hevosalan yrittäjien yhteistyömahdollisuudet Keski-Suomessa

Yhteistyötä tekemällä saadaan luotua kontakteja tavarantoimittajiin ja uusiin asiakkaisiin. Yhteistyö lisää vuorovaikutusta kilpailijoiden välillä, mikä antaa mahdollisuuden kehittää yrityksen toimintaa. Yhteistyön tekeminen vähentää yrittäjän työtä esimerkiksi hintavertailussa ja kilpailutuksessa, koska työmäärää on jaettu kaikkien toimijoiden kesken. Hyötynä on, ettei yhden yrittäjän tarvitse tilata suuria määriä kerralla sekä toimitus- ja rahtikulut pienenevät. Näin saadaan kuluja pienennettyä ja euroja säästettyä.

Yhteistyötä alan yrittäjien välillä

Tallit ja yksityiset hevosen omistajat tekevät yhteistyötä keskenään. Yhteistyötä tehdään rehunhankintojen yhteydessä kuten heinän ostamisessa ja väkirehuja tilattaessa. Tallien hevoset pyritään kengittämään samaan aikaan, jolloin kengittäjä voi tehdä töitä koko päivän yhdessä paikassa. Hevosten perushoitotoimenpiteet pyritään ajoittamaan samaan aikaan, jolloin eläinlääkäri voi hoitaa useamman hevosen kerralla. Esimerkiksi hampaiden raspaukset ja rokotukset kannattaa ajoittaa samaan aikaan, jolloin saadaan eläinlääkärikuluja pienemmäksi hevosta kohden.

Monipuolista yhteistyön tekemistä kuvaa seuraava esimerkki talliyrittäjien välillä. Kesän ajan ratsastuspalveluja tarjoava yrittäjä käyttää kesäsesongin ajan hevosiaan yrityksen käytössä. Talveksi hevoset sijoitetaan ylläpitoa vastaan alueen lähitalleille ratsastuskouluun käyttöön tai yksityisille hevosen omistajille. Yritys ei näe kannattavaksi pyörittää toimintaa ympäri vuoden. Hevosten käyttö pyritään maksimoimaan koko vuoden ajaksi tarjoamalla ne toisen yrityksen käyttöön. Kesän ajan toimintaa pyörittävä yrittäjä hyötyy, kun hevosilla on talven ajan huolehtiva paikka ja ne saavat liikuntaa, eikä yrittäjän tarvitse huolehtia hevosen kustannuksista sinä aikana. Ratsastuskoulu yrittäjä hyötyy, kun hän saa hevosen käyttöön asiakkaille, eikä hänen tarvitse sijoittaa oman hevosen hankintaan. Yksityiset henkilöt sitä vastoin kannattavat täysihoitotalliyrittäjiä, kun he ovat talven ajan heidän asiakkaina.

Laatuheinää Keski- Suomesta

Laadukkaan hevosheinän löytäminen ei ole itsestään selvyyttä. Heinä ei saa pölistä, sen tulee olla lehtevää ja rehuarvojen tulee olla hevosen käyttöön sopivat. Liian voimakas rehu aiheuttaa terveydellisiä ongelmia. Tämän vuoksi on tärkeää, että rehusta tehdään rehuanalyysit.

Laatuheinärenkaan viljelijät tuottavat alueittain laadukasta heinää hevosille. Laatuheinärenkaas on hevosten omistajille sekä yrittäjille tarkoitettu väylä löytää puhdasta ja hyvälaatuisia heinää. Renkaan viljelijät ovat saaneet koulutuksen, joka antaa edellytykset hyvälaatuiselle heinälle. Laatuheinärenkaas heinistä on aina tehty rehuanalyysi ja siten niitä on turvallista ostaa.

Keski-Suomen alueella laatuheinärenkaaseen kuuluu Onnelan oriasema, jonka yhteystiedot löytyvät täältä <http://www.onnelantila.com/yhteystiedot.htm>

Toinen Keski-Suomen alueella toimiva tuottajaryhmä on Heinämestarit. Heinämestarit tarjoavat laadukasta tavaraa hevosyrittäjille ja yksityisille hevosten omistajille. Heinämestarien viljelijät toimittavat kuiva- ja säilöheinää, muita rehuja sekä kuivikkeita. Heinämestareiden Internet- sivuilta näkee Keski-Suomen alueella toimivien rehuntuottajien yhteystiedot. Osoite on <http://www.heinamestarit.fi/fi/Etusivu.html>

Tallien ja maatilayrittäjien välisen yhteistyön kehittäminen

Tallien ja mautilojen välistä yhteistyötä tulisi kehittää entisestään. Yhteistyötä voi toteuttaa siten, että maatilayrittäjä toimittaa rehuja hevosyrittäjälle ja levittää tallin lannat omille pelloilleen. Tallien tulisi tällaisissa tapauksissa käyttää mieluummin turvekuivutusta tai olkikuivutusta sekä huolehtia, etteivät rehut sisällä hukkakauraa. Tällainen yhteistyö maatilayrittäjän ja tallin välillä olisi hyvä ratkaisu. Yleensä pienten harrastetallien pitäjällä ei ole omaa peltoa ja lannat viedään vastoin sääntöjä tallin taakse metsään.

Hevosyrittäjien ja yksityisten hevosten omistajien välinen yhteistyö

Hevosyrittäjien ja yksityisten hevosten omistajien kannattaa yhteisvoimin tehdä rehu- ja kuiviketilauksia. Hevosten väkirehuja saa tilattua isoja lavoja kerrallaan eri valmistajilta. Alueella toimii jälleenmyyjiä, joilta kannattaa kysyä rehujen tilauksista sekä yrityksiä, jotka toimittavat kuivikkeita.

Marstall- rehun jälleenmyyjiä Keski-Suomen alueella

- S-Gait Oy, Jyväskylä
- Jyväskylän ratsastuskoulu, Jyväskylä
- Päivi Kvist, Muurame
- Heponet, Jämsä

Pavon rehuja Keski-Suomen alueelle toimittaa Mintti Hassinen Rautalammilta.

Racing rehuja toimittaa Agrimarket- ketju.

Keski-Suomen alueella toimivia yrityksiä, jotka toimittavat kuivikkeita

- Epira Oy, Karstula
- Vapo, useita jälleenmyyjiä
- Heinämestarin yrittäjät

Sosiaalinen media on tänä päivänä oiva tiedotusväline kysyä ja ilmoittaa alueen kimppatilauksista ja – toimituksista.

LÄHTEET

Kankainen, H. 2012. Puheenjohtaja. Keski-Suomen hevosjalostusliitto. Luento. Laukaa 15.12.2012.

Yrittäjät. 2012. Keski-Suomen hevosalan yrittäjät. Suullinen haastattelu 15.12.2012.

Liite 4. Tulevaisuuden liiketoimintamallit hevosalalla

Tulevaisuudessa hevostalousyrittämisessä avainsanana on palvelujen laatu. Asiakaspalvelu nähdään isona osana hevostalousyrittämistä. Sanotaan, että laatu korvaa määrän. Yrittäjät pyrkivät vähentämään omien hevosten määrää, tulosta he pyrkivät saamaan palveluiden laatua parantamalla. Tulevaisuudessa hevostalousyrittäminen tulee olemaan entistä enemmän pehmeiden arvojen luomista ihmisille. Ihmiset haluavat tuntea elämyksiä aisteilla ja saada kokemuksia. Tämä luo yrittäjille positiivisia haasteita mahdollistaa ne. Haasteet voivat olla pieniä yksinkertaisia asioita, joilla yrittäjät parantavat palvelujaan ja siten liiketoimintaa.

Tietotekniikan kehittyessä ihmiset haluavat palveluja internetin välityksellä. Verkko-kaupat yleistyvät ja internetistä etsitään tietoa. Sen vuoksi yrittäjien tulee panostaa yrityksen verkko- ja kotisivuihin, jotta ne tekevät vaikutuksen asiakkaaseen.

Hevostalouden suunta elää ja kehittyy muutoksien myötä. Suomessa hevostalous kehittyy kuitenkin varsin hitaasti ja uudet linjat vaikuttavat Suomessa muuhun Eurooppaan verrattuna vuosia jäljessä. Seuraavaksi on esitetty uusia liiketoimintamalleja, joiden odotetaan tulevaisuudessa vaikuttavan myös meillä voimakkaammin hevostalousyrittäjyyteen. Lisäksi on pohdittu muita liikeideoita, joiden pohjalta palveluita voisi tuotteistaa.

Green Care

Green Care liiketoimintamalli perustuu luonnosta ja maaseutu ympäristöstä saataviin voimavaroihin, joilla parannetaan ihmisten hyvinvointia ja kehitetään hyvinvointipalveluja. Toimialalla on mahdollisuus laajentua monipuolisesti muun muassa kuntoutuksen, maatilamatkailun sekä harrastustoiminnan puoleen. Verkostoituminen ja yhteistyön tekeminen on avainasemassa, silloin saadaan luotua kontakteja toisiin yrittäjiin, julkisiin tahoihin sekä ammattikuntiin.

Green Care toimintamallissa pyritään luonnon lähelle tai maatilalle kokemaan ja oppimaan. Toiminnan perusta sisältyy asioiden tekemiseen ja kokemiseen sekä vastuullisuuteen. Tavoitteena on ihmisen parempi henkinen ja fyysinen olo sekä yksinäisyyden ja syrjäytymisen ehkäiseminen.

Green Care toimintamalli tuo hevosyrittäjyyteen mahdollisuuksia sosiaalipedagogisen hevostoiminnan kautta. Talliympäristö on monipuolinen ympäristö, jossa nuoret ja aikuiset voivat kokea yhteisöllisyyttä ja oppia vastuuta. Green Care käsittää myös maatilalla tapahtuvan kuntouttavan menetelmän, jota kutsutaan ”hoivamaataloudeksi”. Maatila toimii normaalin toimintansa ohessa perheiden asumisympäristönä ja siellä eletään normaalia maatilanelämää. Myös hoivamaataloudessa hevosyrittäjillä on mahdollisuus kehittää toimeentulomahdollisuuksiaan.

Ilmiö on Suomessa varsin uusi, eikä sillä ole vielä suomenkielistä käsitettä. Suomessa on muutamia tiloja, jotka tarjoavat maatila-asumista sekä useampi tila, jotka tarjoavat erilaisia hyvinvointipalveluja. Muualla Euroopassa toiminta on jo hyvin kehittyntä. Edelläkävijämaita ovat muun muassa Saksa, Itävalta, Hollanti ja Norja. Hollannissa asia on jo edennyt niin hyvin, että Hollannin maatalousministeriö on valmistanut hoivamaatilojen laatuluokitukset ja toimintaohjeet.

Slow life

Slow life eli hitaus elämäntapana. Slow life tarkoittaa aikaa ja tilaa itselle, ei stressiä ja kiirettä. Ajattelu tavan mukaan ihminen oppii hiljentämään hektistä elämän vauhtia ja pysähtyy katsomaan ympärilleen sekä osaa nauttia elämän pienistä asioista. Slow life pyrkii löytämään tasapainon ja siten hyvän elämän. Tärkeimmät elementit ovat luonto, kaupunki, esteettisyys sekä terveys.

Yhteiskunta ja toimintaympäristöt muuttuvat ja teknologia kehittyy. Tietoyhteiskunta muuttuu elämysyhteiskunnaksi, joka hakee elämyksiä vauhdista ja hitaudesta eli liikunnasta ja luonnosta. Hevosalan yrittäjillä on paljon mahdollisuuksia tarjota palveluita elämysyhteiskunnalle. Slow lifen myötä maaseutu, kansallisromantiikka sekä vanhat perinteet kiinnostavat ihmisiä ja he haluavat nähdä ja kokea niitä itse. Hevosyrit-

täjät voivat tarjota palveluita, jotka kunnioittavat vanhoja perinteitä kuten työhevos-taitoja pelto- ja metsätöissä.

Liikunnalliset liiketoimintamallit

Ihmiset arvostavat omaa terveyttä sekä hyvää oloa. Terveyttä ja hyvää oloa he saavat liikunnan kautta. Ratsastus on monipuolinen liikuntamuoto, joka kehittää tasapainoa ja kuntoa. Liikunnasta saatavaa hyvää oloa ja terveydellisiä vaikutuksia hevosalanyrityksien tulisi markkinoida ja tuotteistaa palveluissaan. Näiden arvojen pohjalta yrittäjien on hyvä luoda asiakkaille uusia hyvinvointipalveluja.

Liikunnallisten liiketoimintamallien lisääminen tuotteiden ja palveluiden tueksi, mahdollistaa tuotteiden ja palveluiden kehittämisen. Tulevaisuudessa yrittäjien kannattaa suosia palveluissaan monipuolista ratsastusta tukevia liikuntamuotoja sekä yhteistyötä alueen muiden liikuntayrittäjien kanssa.

Suomessa on muutama ratsastusseura, jotka ovat osana alueidensa urheiluseuroja. Vuonna 2012 on hyväksytty Suomen ratsastajainliiton ratsastusseuraksi ratsastusjaos Suomenjoen Vasama Riders. Urheiluseuran muita jaoksia ovat hiihto, lentopallo, suunnistus, yleisurheilu ja kuntoilu. Eri jaokset tekevät tiivistä yhteistä työtä keskenään. Jaoksien yhdistymisen tarkoituksena on tarjota jäsenilleen monipuoliset liikunta mahdollisuudet. Vasama Ridersin jäsenillä on käytössä kunto- ja liikuntasalit, hyvät valmentajat sekä mahdollisuus kuntotesteihin. Lisäksi on mahdollista saada kotiharjoitteluohjelma tukemaan ratsastuksessa kehittymistä. Tällaista yhteistyötä tarvitaan lisää.

Ratsastus vaatii hyvää keskivartalon hallintaa, ryhtiä, tasapainoa ja kuntoa. Yrittäjien kannattaa seurata sen hetkisiä trendiliikuntamuotoja, joita voisi varioida omiin palveluihin tuomaan lisäarvoa. Esimerkiksi ratsastuskoulu yrittäjä voisi tuoda lisäarvoa normaalille ratsastustunnille tuotteistamalla sen tehosyke -kursiksi. Ratsastustuntilaisilla tulisi olla omat sykemittarit, joilla seurata ratsastustunnin tehoa ja tuloksia. Sykemittari motivoi seuraamaan omaa kuntoa ja kehittymistä. Yhden tunnin kestävä estetunti normaalikuntoisella ihmisellä voi kuluttaa jopa 500–800 kcl.

Tällä hetkellä on trendinä harjoitella käyttämällä oman kehon painoa voima-, liikkuvuus ja kestävyys harjoituksena. Oman kehon painolla pyritään parantamaan erilaisien harjoitusten avulla vartalon voimaa, liikkuvuutta ja kestävyttä. Samalla kehittyvät koordinaatio, tasapaino ja hapenottokyky, joita myös ratsastuksessa tarvitaan. Harjoituksena voivat olla erilaiset hyyt, heitot, kiertoliikkeet, punnerrukset ja nostot. Hevosalan yrittäjä voisi kehittää palvelun, joka sisältää edellä mainittuja harjoituksia. Mielikuvitus on vain rajana. Palvelun voi nimetä ratsastajille suunnatuksi voima-, liikkuvuus- ja kestävyys harjoitukseksi, joka tukee ratsastusta.

Suomenhevosen tuotteistaminen ulkomaalaisille

Suomenhevonen on monipuolinen käyttöhevonen. Se voi toimia ratsu- tai ravihevosenä, työhevosenä tai terapiahevosenä. Luonne on yleensä rauhallinen ja tasainen. Kokonsa puolesta suomenhevonen on myös monipuolinen, koska rodusta löytyy isoja ja vankkoja sekä pienempiä ja sirompia hevosia ja ponikokoisia suomenpienhevosia.

Suomalaisille suomenhevonen on tuttu. Sitä arvostetaan kotimaassa ja osataan käyttää ja hyödyntää monipuolisesti yritystoiminnassa. Valitettavasti suomenhevosta ja sen monipuolisuutta ei ole osattu tuotteistaa ulkomaalaisille, meidän maan valttikorttina. Suomenhevosta ei tunneta ulkomailla. Suomen matkailuvaltit ovat kaunis luonto, järvet ja metsät, vaihtelevat vuodenaajat ja sauna, mutta ei suomenhevonen. Keski-Euroopassa kaikki tietävät islanninhevosen ja kun he matkustavat Islantiin, on ehdoton juttu käydä ratsastamassa islanninhevosella. Suomenhevoselle tulisi rakentaa samanlainen arvostus.

Hevostuotteet

Suomessa hevosista saatavia tuotteita tulisi kehittää ja käyttää laajemmin. Hevosen liha ja maito ovat tuotteita, jotka olisivat hyvin jatkojalostettavissa. Hevosista saatavien tuotteiden käyttäminen ei vain ole tyyppillistä suomalaiseen kulttuuriin ja asiaa helposti vieroksutaan.

Hevosenmaitoa käytetään saippuassa ja ihonhoitotuotteissa. Sillä on rauhoittava ja hoitava vaikutus. Keski-Aasiassa hevosen maitoa käytetään miedossa alkoholijuo-

massa, jota kutsutaan kumissiksi. Tästä olisi hyvä kehittää matkailualalle erikoisempi valttikortti esimerkiksi ruokailutarjoilun yhteyteen.

Suomessa hevosia ei kasvateta pelkästään ravinnoksi. Hevosen lihan käyttäminen ravintona ei ole yleistä, johtuuko ennakkoluuloista vai lihan saatavuudesta? Suomessa on varsin vähän teurastamoja, jotka ottavat hevosia vastaan. Suuret kustannukset ja alhainen lihan hinta vaikuttavat siihen, ettei hevosten omistajat toimita hevosia teurastamolle lopetettavaksi. Hevosen liha on maukasta, joten tulisi pyrkiä kasvattaa lihan arvostusta ja käyttöä. Esimerkiksi matkailutiloilla ruokailutarjoilujen yhteydessä hevosen lihan käyttäminen voisi menestyä.

LÄHTEET

Kankainen, H. 2012. Puheenjohtaja. Keski-Suomen hevosjalostusliitto. Luento. Laukaa 15.12.2012.

Lyytinen, I. 2014. Suonenjoen Vasama kolmen parhaan joukkoon. Rautalampi lehti 26.4.2014. Viitattu 24.5.2014

<http://www.rautalampilehti.fi/uutiset/suonenjoki/suonenjoen-vasama-riders-kolmen-parhaan-joukkoon>

Nurmi, T., Vähätalo, M., Saarimaa, R & Heinonen, S. 2010. Ubitrendit 2020: Tulevaisuuden ubiteknologiat. Kehityskulkuja, sovelluksia, trendejä sekä heikkoja signaaleja. Tulevaisuuden tutkimuskeskus & Turun yliopisto. TUTU- e julkaisu 4/2010. Viitattu 15.5.2014 http://www.utu.fi/fi/yksikot/ffrc/julkaisut/e-tutu/Documents/eTutu_2010-4.pdf.

Liite 5. Hevostalousyrittäjien vastuu- ja sopimusasiat

Mitkä ovat tallinpitäjän oikeudet ja velvollisuudet työssään? Miten hänen tulee toimia, kun asiakas jättää tallimaksun maksamatta tai asiakashevonen loukkaantuu ulkotarhassa? Tilanteet ovat usein monimutkaisia eikä niihin ole selkeää vastausta.

Hankalat tilanteet voi välttää ennakoimalla ja hyvällä suunnittelulla. Hyvä kirjallinen sopimus on tärkeä ongelmatilanteiden selvittelyssä.

Talliyrittäjän kannattaa selkeästi kertoa asiakkaalleen tallin säännöt eli periaatteet, joiden mukaan hän tallissa työskentelee. Tällaisia asioita ovat muun muassa hevosten ruokkiminen, milloin ja miten, ulkoiluajat ja olosuhteet. Asiakkaalle tulee selvittää tallin toimintatavat ennen hevosen tuontia talliin. Jos asiakas hyväksyy toimintatavat ja tuo hevosen talliin, on hän hyväksynyt ehdot. Sen jälkeen asiakas ei voi alkaa vaatimaan jotain muuta, mistä on jo sovittu. Jos asiakas tällaisessa tapauksessa alkaa vaatia toisin, on kyse mielipide-eroista ja jos yrittäjä ei näe tarpeelliseksi muuttaa toimintatapojaan asiakkaan vuoksi, ei asiakkaalla ole vaihtoehtona kuin vaihtaa tallia.

Tallimaksut maksamatta

Mitä tehdä, kun asiakas jättää tallimaksun maksamatta? Talliyrittäjän näkökulmasta tällaisesta asiakkaasta tulisi päästä eroon mahdollisimman pian. Talliyrittäjän ei kannata pitää asiakkaan hevosta panttina tallissa ja odottaa, että asiakas maksaa velkansa, vaan tilalle tulisi saada maksava asiakas. Hevosta ei voi jättää kuitenkaan ruokkimatta tai pitää vain sisällä karsinassa. Tässäkin tapauksessa kirjallinen hoitosopimus on erittäin tärkeä. Hoitosopimus kannattaa purkaa kirjallisesti. Siihen tulee kirjata päivämäärä, milloin asiakkaan pitää viimeistään hakea hevonen pois. Kun on tehty oikeanlainen hoitosopimus, on talliyrittäjällä mahdollisuus periä velkoja perintätöimiston tai ulosoton kautta.

Tallimaksut maksamatta eikä hevosta haeta pois

Mitä tehdä tilanteessa, kun asiakas ei maksa tallimaksuja eikä hae hevosta pois tallilta? Hevosta ei voi jättää ruokkimatta ja hoitamatta, koska talliyrittäjää koskee eläin-

suojelullinen vastuu. Talliyrittäjä voi saada syytteet eläinsuojelurikkomuksesta, jos hän laiminlyö hevosen hoidon riippumatta siitä, onko asiakas maksanut tallimaksuja. Talliyrittäjä voi siirtää hevosen toiselle tallille, jos hän ilmoittaa siitä omistajalle ja löytää sellaisen paikan, joka ottaa vastaan maksuhäiriöhevosen. Muita vaihtoehtoja on ottaa yhteyttä läänin- ja kunnaneläinlääkäriin sekä kysyä poliisilta neuvoa, miten tilanteessa tulisi toimia. Vaikka tilanne kärjistyisi miten pahaksi, ei talliyrittäjä saa myydä hevosta eteenpäin eikä lopettaa.

Tilanteiden ennaltaehkäisy ja niistä selviytyminen

- Kuten on jo aiemmin todettu, kaikki asiat kannattaa sopia kirjallisessa sopimuksessa. Kirjallinen sopimus helpottaa asioiden ratkaisuja.
- Talliyrittäjien tulisi enemmän ottaa käytäntöön takuuvuokrien ottaminen tallipaikasta. Ihan niin kuin ihmiset maksavat vuokra-asunnoista takuuvuokran. Kahden kuukauden takuuvuokra antaa jo vähän aikaa päästä sopivaan ratkaisuun hevosen omistajan kanssa ilman, että talliyrittäjä joutuu elättämään hevosta omasta pussista.
- Hoitosopimukseen kannattaa laittaa ehto, jos maksut jäävät rästiin on yrittäjällä oikeus myydä hevonen. Tämä ei kuitenkaan ole yrittäjän kannalta parhain ratkaisu, jos hevonen ei menekään heti kaupaksi, kertyy hevoselle hintaa.
- Jos ratkaisuun ei päästä, tulee yrittäjän ottaa yhteyttä perintätoimistoon, joka voi periä maksamattomia tallimaksuja.
- Jos asia ei etene, voi yrittäjä hakea käräjäoikeudelta velkomiskannetta. Silloin asia etenee tuomioksi, jolloin hevosen voi ulosottomiehen avulla pakkohuutokaupata.

Asiakkaan hevonen loukkaantuu ulkoillessa

Kenen vastuu on, kun asiakkaan hevonen loukkaantuu ulkotarhassa? Pääsääntöisesti voidaan olettaa, että hevosen omistaja on vastuussa, jos hevonen loukkaantuu ulkoillessa, tallioloissa tai liikuttamisen aikana. Näin ainakin kannattaa hoitosopimuksessa sopia. Jos hevonen loukkaantuu ulkotarhassa yrittäjän virheen seurauksena, on yrit-

täjä silloin vastuussa loukkaantumisesta. Esimerkiksi yrittäjä on huolimattomuuttaan jättänyt riimun auki hevosen päähän karsinassa. Hevonen on jätetty hetkeksi yksin riimu päässä karsinaan ja sinä aikana se on jäänyt takajalasta kiinni huonosti olleeseen riimun. Takajalka on revähtänyt ja aiheuttaa pitkän sairasloman. Tapaus on yrittäjän virhe, jolloin yrittäjä on vastuussa.

Hevosen omistajan kannattaa ottaa hevoselle vakuutus loukkaantumisten varalle. Talliyrittäjän on mahdollista ottaa toiminnalle vastuuvakuutus. Yrittäjän vastuuvakuutus korvaa tiettyjä vahinkoja, jos voidaan osoittaa, että vahingot ovat aiheutuneet yrittäjän huolimattomuudesta.

Turvallisuusasiakirja

Ratsastuspalveluja tarjoavan yrittäjän tulee tehdä turvallisuusasiakirja, joka takaa palveluiden turvallisuuden. Laki velvoittaa kulutustavaroiden ja kulutuspalveluiden turvallisuuden takaamisen. Sitä varten toiminnanharjoittajan tulee tehdä kirjallinen turvallisuusasiakirja, josta käy ilmi miten, palveluiden turvallisuus on taattu.

LÄHTEET

Heinonen, J. 2010. Tallinpitäjän oikeudet ja velvollisuudet. Suomen hevostenomistajien keskusliitto 4/2010. Viitattu 15.10.2013 http://www.shkl.net/wp-content/uploads/2011/04/4_2010_1.pdf

Virtanen, J 2008. Hevoskaupassa kauppakirja kannattaa. Suomen hevostenomistajien keskusliitto 3/2008. Viitattu 10.10.1013 http://www.shkl.net/wp-content/uploads/2011/10/3_2008_1.pdf

Liite 6. Hevonen täysihoitotallissa

Toiminnan menestymisen edellytyksenä on, että täysihoitotalli tarjoaa hyvät puitteet asiakkaille. Asiakkaat haluavat täysihoitotalleilta hyvät ja turvalliset olosuhteet harastaa sekä palvelua ja laatua. Nykyään asiakkaat kiinnittävät huomiota yrityksen ympäristön hoitoon ja yleiseen siisteyteen yhä enemmän. Nämä ovat asioita, jotka tulee olla yrityksessä kunnossa, jotta asiakkaat viihtyvät.

Täysihoitotallia pyörittäessä työpäiviä on viikossa seitsemän. Yrittäjän tulee ottaa huomioon oma hyvinvointi ja jaksaminen. Jos yrittäjä on MYEL- vakuutettu ja hänellä on peltoa 5 hehtaaria sekä tallissa vähintään 8 hevosta hoidettavana, on hän oikeutettu 26 vuosilomapäivään.

Kun yrittäjä tarjoaa palveluita täysihoitotallissa, on tärkeää tehdä kirjallinen hoitosopimus. Hoitosopimuksessa on tärkeää, että siinä tulee selkeästi esille, mitä palveluita täysihoitopaikka sisältää. Toiminnan kannalta on tärkeää, että yrittäjä pitää huolen siitä, mitä hoitosopimuksessa on sovittu ja asiat toteutuvat. Asiakkaat arvostavat ammattitaitoa ja luottamusta ja ovat valmiita maksamaan niistä.

Yrittäjän kannattaa vakuuttaa toimintansa ja tilat. Hevosten henkilökohtaisten vakuutusten ottaminen kuuluu niiden omistajille. Hoitosopimukseen kannattaa erikseen merkitä, että omistajan vastuulla on hevosen vakuutuksen ottaminen ja hevosella tulee olla tallissa olon aikana vähintään voimassa oleva vastuuvakuutus.

Liite 7. Hoitosopimusmalli

Talli

Nimi	Heppatalli
Osoite	Orimattila
Puh. numero	012 1234 456

Hevosen omistaja

Nimi	Maija Nimetön
Osoite	Orimattila
Puh. numero	012 654 321

Hevonen

Nimi	Rempparatsu
Ikä	s. 2002
Rekisterinumero	xxx- x02
Sukupuoli	ruuna

Sopimus voimassa

Sopimus on voimassa 1.9.1013 alkaen. Molemmilla osapuolilla on kuukauden irtisanomisaika. Irtisanominen tulee tehdä kirjallisesti eikä kummankaan osapuolen tarvitse sitä perustella.

Hinta

450 € /kk

Tarjolla olevat

Lisäloimitus 30 €/ kk

lisäpalvelut

Heinälisä	30 €/ kk
Hevosen liikuttaminen	20 € / krt

Maksutapa

Hoitomaksu tulee suorittaa seuraavalle tilille FI20 534000-1234567. Eräpäivä on aina kuukauden 15. päivä.

Täysihoito sisältää seuraavat palvelut:

- Täysihoito sisältää hevosen rutiini tarkastuksen päivittäin.
- Ruokinta: Hevoset saavat heinät neljä kertaa päivässä. Väkirehut annetaan kaksi kertaa päivässä. Täysihoitoon kuuluu kuivaheinä, kaura ja suola. Muut rehut omistaja hankkii itse. Hevosen omistajan/hoitajan tulee laittaa aamu- ja iltaruoat valmiiksi ruokintahuoneeseen.
- Tarhaaminen: Hevosen viedään aamulla ulos ja otetaan illalla sisälle. Hevosten tarhaus aika on 9.00–17.00. Kesällä hevoset saavat tarhata myös yöt. Omistaja antaa hoitosopimuksessa suostumuksen, jos hevosta saa tarhata toisen hevosen kanssa.
- Loimitus: Hevonen loimitetaan omistajan ohjeiden mukaan yhdellä loimella päivässä. Lisämaksusta lisäloimet.
- Karsinan siivoaminen: Karsina siivotaan kerran päivässä. Kuivikkeena käytetään turvetta.

Täysihoito ei sisällä:

- Hevosen liikuttamista, lisärehuja ja vakuutusta.
- Hevosen omistajalla on velvollisuus huolehtia hevosen perusterveyden huollosta.
- Hevosia ei ole vakuutettu tallin puolesta. Hevosen omistajan vastuulla on hevosen vakuutuksen ottaminen.

Onko tallinpitäjällä lupa kutsua eläinlääkäri hätätapauksessa, jos omistaja ei ole paikalla ja tavoitettavissa?

Kyllä X Ei

Omistaja antaa suostumuksen tarhata hevosta toisen hevosen kanssa.

Kyllä Ei X

Selvitys ratsastusalueiden käyttöoikeudesta.

Hevosen omistajalla tai hoitajalla on oikeus käyttää ratsastuskenttää vapaasti 8:00–21:00 välisenä aikana. Muutoin talli on rauhoitettu ja silloin oleskelu on kielletty tallissa. Estekalusto on ratsastajien vapaasti käytettävissä. Alueen lähimaastot on ratsastajien käytettävissä.

Hevosen omistaja ja muut hevosen käyttäjät ovat velvollisia noudattamaan tallin sääntöjä.

Allekirjoitukset ja päivämäärä

Tarkempia tietoja, mitä eri kohdissa kannattaa huomioida ja sopia.

Sopimus voimassa:	Sopimukseen kannattaa merkitä, milloin sopimus astuu voimaan sekä molempien osapuolten irtisanomisaika, tuleeko irtisanominen perustella ja miten irtisanominen tulee tehdä, suullisesti vai kirjallisesti.
Hinta	Hoitomaksun hinta kuukaudessa.
Lisämaksut	Kaikki mahdolliset lisäpalvelut ja niiden hinnat tulee merkitä sopimukseen selkeästi. Lisäpalveluna voi olla esimerkiksi lisäloimitus, suojien laitto tarhaan, lisä-ruokinta, hevosen pitäminen myöhempään ulkona, hevosen liikuttaminen.
Maksutapa	Miten maksu tulee suorittaa ja mihin päivämäärään mennessä.

Yrittäjän kannattaa selkeästi kirjata palvelut, jotka täysihoito sisältää.

Täysihoito sisältää yleensä seuraavanlaisia palveluita

- Ruokinta: Kuinka usein hevoset ruokitaan päivässä väki- ja karkearehuilla ja mitkä rehut hintaan kuuluu.
- Tarhaaminen: Miten hevoset tarhataan, millaisissa tarhoissa, yksin vai kaverin kanssa, kuinka paljon hevoset ovat päivässä ulkona.
- Ulos loimittaminen yhdellä loimella vai onko loimittaminen maksullista.
- Karsinan siivoaminen: Kuinka usein karsina siivotaan, mitä kuiviketta käytetään.

Yleensä täysihoito ei sisällä hevosen liikuttamista, lisä rehuja ja vakuutuksia.

Hevosen omistajalla on velvollisuus huolehtia hevosen perusterveyden huollosta.

Ratsastusalueiden käyttö

- Selvitys, missä ja milloin saa ratsastaa, onko ratsastajien käytössä estekalustoa ja onko korvausvelvollinen, jos estekalusto vahingoittuu.

Liite 8. Hevosen vuokrasopimusmalli

Vuokralle antaja:

Nimi	Helmi Toivanen
Yhteystiedot	Mikkeli
Henkilötunnus	xxxxxx-00

Vuokraaja:

Nimi	Marja Ylinen
Yhteystiedot	Mikkeli
Henkilötunnus	yyyyyy-12

Vuokrattava hevonen:

Nimi	Vahtaaja
Rekisterinumero	xxxxxx-98
Ikä	s. 1998
Sukupuoli	ruuna

Tallipaikka:	Harrastetalli
Tallin yhteystiedot	Mikkeli

Vuokraamisen ehdot

- Vuokraaja liikuttaa hevosen 3 kertaa viikossa. Hevonen on vapaasti vuokraajan käytössä muuten, mutta hevosella ei saa ajaa kärryillä, koska eläin pelkää niitä. Vuokraaja saa antaa toisen ratsastaa omalla vastuullaan, jos on itse paikalla.
- Vuokramaksu on 15 €/krt. Maksu suoritetaan käteisellä kuun viimeisenä päivänä.
- Vuokrasumma sisältää hevosen käyttöoikeuden vuokrapäivälle tallilla, jossa hevonen asuu. Käytössä on hevosen varusteet ja tallin ratsastusalueet sääntöjen mukaisesti.

- Jos vuokraaja sairastuu lyhyeksi aikaa ja hänen vuokrapäiviä menee ohi, täytyvät päivät korvata myöhemmin sovitusti. Jos vuokraaja sairastuu pidemmäksi aikaa, yli kuukauden ajan, on hän velvollinen korvaamaan puolet vuokrasummasta ensimmäisen kuukauden ajalta. Jos vuokraaja myöhemmin jatkaa hevosen vuokraamista, hyvitetään hinta.
- Jos hevonen loukkaantuu lyhyeksi aikaa (alle kaksi viikkoa), vuokrapäivät sovitaan toiselle ajankohdalle. Jos hevonen loukkaantuu pidemmäksi aikaa ja on täysin levossa, ei vuokralainen ole velvollinen korvaamaan mitään.
- Hevosen omistaja maksaa hevosen vakuutuksen sekä eläinlääkärikulut, joita vakuutus ei korvaa. Jos eläinlääkärikulut ovat vuokraajan aiheuttamia, on hän velvollinen maksamaan ne.
- Vuokraaja suostuu noudattamaan tallin sääntöjä.

Allekirjoitukset ja päivämäärä

Vuokraamisen ehdot ja muita sopimuksessa huomioon otettavia asioita

- Hevosen käyttö: selvitys miten paljon vuokraaja liikuttaa hevosta viikossa tai kuukaudessa, miten ratsastus tai liikuttaminen tulee suorittaa, liikuttamisen erityisrajoitukset, onko vuokralaisella oikeus antaa hevosta toisen käyttöön ilman omistajan lupaa.
- Vuokrahinta ja miten se koostuu. Onko maksu kuukausimaksu vai kertamaksu, milloin maksu suoritetaan ja miten.
- Selvitys mitä vuokrasumma sisältää.
- Mitä tapahtuu, jos vuokraaja sairastuu. Tuleeko vuokraajan maksaa, vaikka ei ratsasta sairaspäivänä vai voiko hyödyntää ratsastuskerran myöhemmin.
- Mitä tapahtuu hevosen loukkaantuessa tai jos hevosella ei voi tehdä sovittuja asioita esim. hevosta tulee liikuttaa kevyemmin pidemmän aikaa. Maksaako vuokraaja täyden hinnan?
- Hevosen vakuuttaminen, kuka sen maksaa ja toimii edunsaajana. Kuka maksaa eläinlääkärikulut, jota vakuutus ei korvaa.
- Jos ei vakuuteta, tulee sopia kuka maksaa mahdolliset eläinlääkärikulut.
- Vuokraajan suostumus noudattaa tallin yleisiä sääntöjä ja turvallisuusohjeita.

Liite 9. Hevosen vakuuttaminen

Talliyrittäjän kannattaa vakuuttaa omat hevosensa. Asiakkaiden hevosten yksilölliset vakuutukset eivät kuulu yrittäjälle. Sen hoitaminen luonnollisesti kuuluu hevosen omistajalle, mikä on jokaisen hevosen omistajan perusvastuu. Jos talliyrittäjällä on vähintään neljä hevosta tai useampi, kannattaa hänen ottaa hevosten henkivakuutus ryhmävakuutuksena.

Hevosen ostaminen ja omistaminen on aina iso asia. Hevonen on iso ja elävä eläin, joten onnettomuuksilta ja vaaratilanteilta ei voi aina välttyä. Hevosen omistajan kannattaa ottaa hevoselleen yksilöllinen vakuutus. Vaikka hevonen on täysihoitotallissa, harvoin se on tallin puolesta vakuutettu. Tallinpitäjällä saattaa olla vastuuvakuutus, mutta korvausvastuu velvollisuus on vain, jos vahinko sattuu toiminnan virheen, huolimattomuuden tai laiminlyönnin seurauksesta. Omistajan kannattaa aina miettiä hevosen todellinen arvo ja pohtia mitä vakuutuksia kannattaa ottaa.

Vakuutusyhtiöt tarjoavat erilaisia vakuutuksia, joiden sopimusehdot kannattaa lukea huolella läpi. Perushenkivakuutus korvaa, jos hevonen kuolee tai joudutaan lopettamaan eläinlääkärin määräyksestä onnettomuuden aiheuttaman vammautumisen takia. Henkivakuutukseen voi liittää ehdon hevosen käyttöomaisuuden menettämisen varalta. Esimerkiksi, jos kilpahevonen loukkaantuu niin pahasti, että siitä ei ole enää kilpahevoseksi, voi siitä hakea korvausta. Silloin hevonen saa loppuiäkseen kilpailukielto merkinnän.

Eläinlääkärikuluvakuutus kattaa sopimusehtojen mukaan eläinlääkärikuluja. Useammalla vakuutusyhtiöllä on tarjota suppea tai laaja eläinlääkärikuluvakuutus. Vakuutusyhtiöiden eläinlääkärikuluvakuutuksien ehdot poikkeavat toisistaan, joten ne kannattaa lukea huolella.

Vastuuvakuutus on hyvä ottaa hevoselle aina. Se korvaa hevosen aiheuttamia esine- ja henkilövahinkoja, jotka tapahtuvat huolimattomuuden tai onnettomuuden seura-

uksena. Hevosen vastuuvakuutus korvaa harvoin hevosen ympäristölle aiheuttamia vahinkoja kuten jos hevonen rikkoo kuljetuskopin lastaustilanteessa tai puree puukalterit.

LÄHTEET

Lehtola, P. & Wegelius, C. 2005. Hevoskaupan käsikirja.

Liite 10. Hevosen ostaminen ja myynti

Hevonen on elävä esine, jonka vuoksi se on poikkeuksellinen kauppatavara. Laki on sama kuin autoa ostaessa, kuitenkin hevoskauppa on täysin oma lajinsa. Hevoskaupassa liikkuu paljon rahaa ja tunteita. Tänä päivänä hevoskaupan tekee hankalaksi ostajien harkitsemattomat päätökset ostaa hevonen sekä perustietojen uupuminen. Hevosten käsittely on vähäistä ja siten hevosmiestaidot ei kehity. Tämä tuo hevoskauppaan vaikeuksia, riitatilanteita ja epäselvyyksiä.

Hevoskaupan lainsäädäntö

Hevoskauppoihin vaikuttavat lait ovat kauppalaki (355/1987) ja kuluttajansuojalaki (38/1978). Kauppalaki määrittää lainsäädännön perustan, joka on irtaimen kauppaa koskeva yleislaki. Eläimet ja siten hevoset katsotaan kuuluvan laissa fyysisiksi tavaraksi. Hevoskaupassa tämä tarkoittaa sitä, että myyjä vastiketta vastaan antaa omistusoikeuden ostajalle. Vastikkeen, yleensä rahan, määrä on määritelty sopimuksessa. Kuluttajansuojalaki koskee hevoskauppaa silloin, kun elinkeinoharjoittaja tarjoaa, myy tai markkinoi tuotetta kuluttajille. Silloin on tiedettävä seuraavat perusteet: Onko hevonen lain määrittämä kulutushyödyke, onko myyjä elinkeinoharjoittaja ja onko ostaja kuluttaja.

Kuluttajansuojalaki määrittää elinkeinoharjoittajaksi henkilön, joka tuloa tai taloudellista hyötyä vastaan ammattimaisesti tekee kauppaa, myy tai tarjoaa kulutushyödykkeitä. Yrittäjäriski ja toiminta ansiotarkoituksessa ovat oleelliset tunnusmerkit, kun henkilö toimii elinkeinoharjoittajana. Ammattimaisuus määritellään siten, että toiminnan ei tarvitse olla pitkäaikaista, eikä kokopäiväistä tai ympärivuotista. Ei ole merkitystä, onko liiketoiminta tappiollista, koska yrittäjäriskiinkin kuuluu myös tappion mahdollisuus.

Kahden yksityishenkilön välinen hevoskauppa

Yksityishenkilöt eivät toimi hevoskaupoissa ammattimaisesti, mikä tulee huomioida kauppoja arvioitaessa. Siviilikaupoissa ongelmana ovat yleensä ihmisten tiedon ja ammattitaidon puute ja sen vuoksi kirjalliset kauppasopimukset jäävät usein teke-

mättä. Jos kauppakirjaa tai muuta selvitystä sovituista asioista ei ole, tutkitaan tilanteita kauppalain perusteiden.

Kahden elinkeinoharjoittajan välinen hevoskauppa

Ammattikauppiaan ja -ostajan välillä katsotaan olevan enemmän asiantuntemusta ja arviointikykyä kuin yksityishenkilöiden välillä. Tämä vaikuttaa siten, että sopimusvelvoitteen noudattaminen oletetaan paremmaksi. Elinkeinoharjoittajalta oletetaan asiantuntemusta. Voidaan olettaa, että hänen tulee huomata herkemmin hevosen virheet ennen ostoa tai ostamisen jälkeen mahdollisimman pian ja osata tehdä siitä reklamaatio nopeasti.

Kauppasopimuksen laatiminen

Hevoskaupan periaate on, että myyjä luovuttaa sopimuksen mukaan hevosen ja ostajan velvollisuus on maksaa se. Kauppasopimuksessa on kyse myyjän tai ostajan laatimasta sopimuksesta, jonka molemmat osapuolet yksimielisesti hyväksyvät. Kirjallinen kauppasopimus on erityisen tärkeä osa kaupankäyntiä. Hevoskaupankäynnissä on yleensä ongelmana se, että kirjallista sopimusta ei tehdä lainkaan tai se jätetään puutteelliseksi. Ongelmia esiintyy etenkin halpojen harrastehevosten kaupoissa. Kirjallinen kauppakirja kannattaa tehdä aina. Sen voi laatia myyjä tai ostaja, mutta kokemuksen puuttuessa kauppakirja kannattaa laatia asianajajan toimesta.

Kauppasopimuksissa esiintyy paljon ongelmia. Ongelmat koskevat usein hevosen käyttötarkoituksen ilmoittamisesta, osto- tai myyntitarkastuksen liittämistä kauppakirjaan ja sen selventämisestä. Ongelmia esiintyy myös vaaranvastuun ja vakuutusasioiden sopimisesta sekä myyjän antamissa puutteellisissa ja merkityksellisissä tiedoissa, jotka koskevat hevosen käyttöön, ruokavalioon tai hoitoihin. Liitteen kauppakirjamalliin on otettu esille asioita, joista kauppakirjasopimusta laatiessa kannattaa sopia.

ESIMERKKI

Esteratsastuksessa aloittelija etsii itselleen kokenutta opetusmestaria. Hän kertoo tavoitteistaan myyjälle ja painottaa olevansa aloittelija vielä. Myyjä tarjoaa 13-vuotiasta ruunaa, jolla on kokeneen ratsastajan kanssa saavutettu sijoituksia vaativista luokista.

Ostaja ratsastaa hevosella: hyppää pari kertaa pienen esteen apupuomin avustuksella sekä hyppää estesarjan, jossa esteiden välit on oikeat eli hevonen hyppää aina oikeasta paikasta. Koeratsastus onnistuu hyvin.

Kauppa tehdään, sopimatta mitään hevosen tietyistä ominaisuuksista. Ostaja toteaa pian, ettei hevonen toimi kuten oli luvattu. Ruunaa kieltää esteille, jos ratsastaja ei saa tuotua hevosta oikeaan ponnistuspaikkaan esteelle. Ostaja on sitä mieltä, että hevonen ei sovellu hänelle opetusmestariksi ja vaatii oikeuttaan.

RATKAISU

Tilanteessa tulee selvittää, onko ruuna vastannut käyttötarkoitusta, jonka ostaja on kertonut myyjälle. Mikä oli ostajan kertoma käyttötarkoitus ja vastaavatko ruunan ominaisuudet sitä? Ostaja kertoi etsivänsä opetusmestaria ja kertoi olevansa aloittelija esteratsastuksessa. Ostaja kertoi selvästi myyjälle mitä oli etsimässä. Tämän jälkeen on arvioitava oliko ostajan kertoman käyttötarkoituksen ominaisuuksien ja hevosen todellisten ominaisuuksien välillä poikkeamaa. Voidaan todeta, että hevonen on aloittelijalle sopimaton. Aiemmin hevosta on ratsastanut kokenut ratsastaja, joka on osannut ratsastaa hevosta oikein. Kokemattoman ratsastajan kanssa hevonen on epäluuloinen ja kieltäytyy hyppäämästä, joten se ei vastaa opetusmestarin tasoa. Voidaan olettaa, että annettujen tietojen perusteella hevosessa on virhe.

ESIMERKKI

Nuorta kouluhevosta myydään vaativan tasoisena kouluhevosena. Hevonen osaa joitain liikkeitä, mutta ei ole vielä sillä tasolla, että kykenisi koko rataa suorittamaan vielä puhtaasti. Liikkeet ovat vaatimattomat ja voimattomat ja siten sillä ei ole vielä mahdollista sijoittua vaativassa luokassa. Hevosta myydään koulutustasona vaativa. Ostaja kilpailee useasti vaativassa luokassa, mutta hevonen ei saavuta sijoituksia. Ostaja epäilee hevosessa olevan virhe.

RATKAISU

Koulutustasoa ei pidä mainita kauppakirjassa käyttötarkoituksena. Jos koulutustasoa kuvataan vain ominaisuuksien tasoksi, ei hevosessa todennäköisesti ole virhettä, koska hevonen todennäköisesti hallitsee vaativan tason liikkeet, mutta ei ole koulutustasoltaan vielä kykenevä. Näin ostaja ei voi vedota muuta.

Jos hevosen käyttötarkoitus on määritelty kauppasopimuksessa kilpailuhevoseksi vaativalla tasolla, voidaan olettaa, että sen tasoinen kouluratsastaja pystyy ratsastamaan hevosta niin, että saadaan hyviä tuloksia ja on mahdollista sijoittua. Tässä tapauksessa hevosessa voi olla virhe.

Ilmoitus tulee laatia huolella ja totuudenmukaisesti. Helpommalla tasolla syntyy riitatilanteita herkemmin. Vähemmän kokemusta omaavat henkilöt ostavat hevosen eivätkä he välttämättä kykene vielä arvioimaan hevosen todellista koulutustasoa tai hevosen potentiaalia.

Hevosen käyttötarkoituksen määrittäminen on tärkeää. Ostajan tulee selkeästi kertoa, mitä hän haluaa ostaa. Sen lisäksi myyjän on tiedettävä kaupantekohetkellä, mitä ostaja tarkalleen haluaa hevosesta. Tärkeää on selvittää hevosen käyttöhistoria ja tuleva käyttötarkoitus. Kaupankohteena olevalta hevoselta voidaan olettaa erityisominaisuuksia kuten sen olevan kokenut kilpahevonen, joka soveltuu junioriratsastajalle tai että se on rauhallinen terapiaratsu. Ostajan tulee pystyä luottamaan myyjän asiantuntemukseen ja arviointiin hevosen tasosta ja ominaisuuksista, mutta tärkeää on, että ostaja selvittää myyjälle, mitä hän haluaa. Muuten myyjä ei ole vastuussa käyttötarkoitukseen soveltumisesta.

Joskus myyjä näkee, että hevonen ei välttämättä sovellu ostajalle. Ostaja haluaa kuitenkin ostaa hevosen. Tällaisessa tilanteessa myyjän kannattaa tehdä kauppakirjaan merkintä, että hän ei vastaa hevosen sopimattomuudesta aiottuun käyttöön.

ESIMERKKI

Hevosen käyttötarkoituksella on merkitystä.

Ostaja etsii harrastehevosta ja ottaa yhteyttä myyjään, joka myy 12-vuotiasta suomenhevostammaa, joka myyjän mielestä soveltuu tavalliseksi harrastehevoiseksi. Hinta on 4300 €. Ostaja menee kokeilemaan hevosta, ratsastaa sillä kentällä ja käy läheisellä rauhallisella metsäautotiellä. Ostaja tekee selväksi, että hakee luotettavaa harrastehevosta, jolla voi huoletta mennä maastossa. Myyjä sanoo hevosen olevan luotettava maastossa sekä vakuuttaa hevosen olevan erinomainen ratsu, joka vastaa ostajan toiveiden ominaisuuksia. Hevosesta tehdään kauppa.

Ostaja tutustuu kotona hevoseen. Hän huomaa, että hevonen on rauhallinen liikenteettömillä teillä, mutta se ei ole liikennevarma. Hevonen pelkää liikkuvia autoja. Se hermostuu ja muuttuu vaaralliseksi ratsastaa, kun auto kohtaa. Ostaja katsoo hevosessa olevan virhe.

RATKAISU

Tässä tapauksessa hevosessa on virhe. Vaikka ei ole suoraan sovittu, että hevonen on liikennevarma, molemmat osapuolet olivat tietoisia ostajan etsivän harrastehevosta, jonka tulee soveltua erityisesti maastohevoiseksi. On selvää, että hevosen tulee olla myös liikennevarma. Ennen ostoa ostaja kokeili hevosta myös maastossa, joten ei voida väittää, että hän ei olisi niin tehnyt. Oikeuden edessä ostajan on kyettävä todistamaan, miten tärkeä liikennevarmuus hevosen käyttöominaisuudesta on, jotta hän voittaa jutun.

Virhe hevoskaupassa. Mitkä ovat myyjän ja ostajan oikeudet ja velvollisuudet?

Hevoskaupassa tavallisin virhetyyppi on laatuvirhe. Hevonen ei vastaa ominaisuuksiltaan sitä, mitä myyjä on sopimuksessa luvannut. Laatuvirhe voi olla esimerkiksi rakenteellinen tai puutteellinen suorituskyky. Kauppaa tehdessä hevosen rakenne on tavallisesti nähtävissä, joten sitä ei voi pitää virheenä. On olemassa piileviä virheitä, joita ei paljain silmin voi havaita, esimerkiksi selän nikamat ovat pois paikaltaan ja

selkä kipeytyy. On olennaista, että ostaja osaa arvioida hevosen rakennetta ja huomata virheet siinä. Muun muassa huonot jalka-asennot ja puutteellinen säkä vaikuttavat hyvinkin aktiivikäytössä hevosen toimivuuteen, terveyteen ja siten käyttötarkoitukseen.

Tällaisia ongelmia syntyy erityisesti yksityishenkilöiden välisissä kaupoissa, koska molemmat osapuolet ovat harrastajia ja tietoa ja tilannetajua ei ole riittävästi. Virheiden välttämiseksi hevoselle tulisi aina suorittaa perusteellinen ostotarkastus, jossa tutkitaan jalat ja selkä sekä kuvataan ne. Harrastajien kannattaa ottaa mukaan ammattilainen arvioimaan hevosen soveltuvuutta käyttöön.

Ongelmia hevoskaupoissa esiintyy myös esimerkiksi rekisteripapereiden puuttuessa. Tämä on ns. vallintavirhe, jossa tavaran eli hevosen käytölle syntyy oikeudellisia esteitä. Jos rekisteröintipaperit puuttuvat, hevonen ei pääse osallistumaan kilpailuihin. Vallintavirhe tapahtuu myös, kun jalostushevoseksi ostettu hevonen ei olekaan luvatussa kantakirjassa tai kilpailukäyttöön on ostettu poni, jonka säkäkorkeus on 149 cm eli poni on ylikorkea. Poni on virheellinen siinä vaiheessa, kun se on ilmoitettu kilpailuihin virallisiin poniluokkiin. Poni ei voi osallistua, koska on ylikorkea. Harrastuskäytössä ponin korkeudella ei ole merkitystä ja se voi osallistua kaikille avoimiin luokkiin kilpailuissa.

Jonkin verran hevoskaupoissa esiintyy myös oikeudellisia virheitä. Esimerkki tilanne voi olla, että omistaja on vuokrannut hevosen ja se on hoidossa vieraassa paikassa. Tällöin vuokraajalla tai tallinpitäjällä on hevosen välitön hallinta ja omistajalla välillinen hallinta. On tapauksia, jossa vuokraaja myy hevosen.

ESIMERKKI

Oikeudellinen virhe esiintyy, kun hevonen myydään kahdelle. Myyjä A myy hevosen 7000 € ostajalle X, kauppakirjaan on merkitty ostopäivä 12.5.2010. On sovittu, että X:n tulee hakea hevonen 20.6 mennessä. Kesäkuun 1. päivä A saa 10 000 € ostotarjouksen hevosesta ostajalta Y. A hyväksyy tarjouksen ja hevonen lähtee seuraavana päivänä ostajalle Y. Mitkä ovat X:n oikeudet tässä tilanteessa?

RATKAISU

Periaate on, että sopimukset ovat sitovia. Myyjä A on toiminut väärin, koska hän oli jo tehnyt kauppasopimuksen ostajan X:n kanssa. Aikaprioriteettisäännön mukaan X:llä on etusija Y:n nähden. Vaikka hevonen on Y:n hallinnassa, se ei tarkoita, että hänellä olisi siihen suora oikeus. Tilanteeseen vaikuttaa myös se, oliko Y täysin tietämätön ja ilman taka-ajatuksia tehdessään ostotarjouksen. Jos X:n oikeudet kumottaisiin ja Y saa oikeuden hevoseen, on X:llä oikeus vahingonkorvausvaateisiin sopimusrikkomuksesta. Jos kauppakirjassa ei ole mainittu sopimussakosta, tulee X:n todeta sopimusrikkomuksesta aiheutuneet kulut esimerkiksi kauppaneuvottelut, matkakulut tai eläinlääkärintarkastuskulut.

Kauppakirjaan kannattaa merkitä sopimussakko.

Vaaranvastuu hevoskaupassa

Vaaranvastuu tarkoittaa tilannetta, missä hevonen on siirtynyt ostajalle ja hänen on maksettava hevosen kauppahinta myyjälle, vaikka hevonen loukkaantuisi tai lopetettaisiin luovutuksen jälkeen myyjästä riippumattomista syistä. Vaaranvastuu siirtyy ostajalle välittömästi, kun hevosen luovutus sopimuksen mukaan tapahtuu. Jos hevosen luovuttaminen ei tapahdu sovitun aikataulun mukaisesti ostajasta johtuen, vaaranvastuu on ostajan. Vaaranvastuu siirtyy ostajalle, vaikka hevonen loukkaantuisi myyjän sopimusrikkomuksen vuoksi. Ostajalla on kuitenkin tällaisessa tilanteessa mahdollisuus vaatia korvausta tapahtuneesta.

Vaaranvastuu siirtyy ostajalle, kun hän on hakemassa hevosta ja viimeistään silloin, kun hevonen on lastattu kuljetuskoppiin. Vastuun siirtyminen voidaan perustella myös siten, että hevonen luovutetaan ostajan hallintaan esimerkiksi kun ostaja talut-

taa hevosen tallista ulos. Tilanteessa, jossa myyjä kuljettaa hevosen ostajan luokse, vaaranvastuu siirtyy ostajalle silloin, kun hän saa hevosen haltuun uudessa paikassa.

Hevoskaupan purkaminen

Kaupan perumista säädetään KL 37 ja 39 §:ssä sekä KSL 5:19 §:ssä. Kauppalaian mukaan ostajalla on oikeus purkaa kauppa virheen ilmetessä, jos sopimusrikkomus on ostajalle merkityksellinen ja myyjä on tiennyt virheestä. Kaupan purkaminen edellyttää sopimusrikkomuksen kokonaisarviointia, jossa huomioidaan virheen todellisuus sekä muut sopimuskeinot kuten esimerkiksi hinnanalennuksen mahdollisuus.

Hinnanalennuksen ja kaupan purkamisen välinen ero on siinä, että kaupan purkamisen ei ole mahdollista lievän virheen takia. Silloin kyseeseen tulee hinnanalennus. Tilannetta arvioidessa tulee kiinnittää huomio siihen, mikä oli ostajan tarve ja mitä ehtoja sopimuksen perusteella hevosen tulisi täyttää ostajan käytössä.

Kaupan purkamiseen vaikuttaa myyjän tietoisuus siitä, että kaupattu hevonen ei ole ostajalle sopiva. Jos myyjä tietoisesti myy nuorelle ratsastajalle hevosen, joka on herkkä ja nousee helposti pystyyn, voidaan olettaa myyjän olevan tietoinen hevosen sopimattomuudesta ostajalle.

Myyjän ja ostajan velvollisuudet poistuvat silloin, kun kauppa puretaan. Jos hevonen on jo uudella omistajalla, tulee hänen palauttaa hevonen ja myyjän sitä vastoin on palautettava rahat ostajalle. Ongelmia saattaa esiintyä tällaisissa tapauksissa, jos myyjällä ei enää ole palauttaa kauppasummaa ostajalle. Tilanne on tyypillinen yksityishenkilöiden välisissä kaupoissa, mutta silti niitä harvoin lähdetään viemään oikeudessa eteenpäin.

ESIMERKKI

Mikä on merkittävä virhe ja riittävä kaupan purkuun?

Nuori koulupainotteinen hevonen myydään helppojen koululuokkien tasoisena. Uusi omistaja huomaa, ettei hevonen osaa peruuttaa sujuvasti, jolloin hevonen niskuroi merkittävästi. Ostaja haluaa, että vanha omistaja kouluttaa hevosen, jotta ongelma poistuu. Myyjä ei suostu ja ostaja haluaa tietää oikeutensa asian suhteen.

RATKAISU

Virhe ei ole riittävän vakava, jos hevonen on muuten vastaa helppojen koululuokkien tasoa. Vaikka peruuttaminen on oleellinen osa helppoa kouluratsastusohjelmaa, ei sitä katsota merkittäväksi virheeksi. Ostaja voi harjoitella liikettä itsenäisesti ilman isoja kuluja. Sen vuoksi kauppaa ei voi purkaa, mutta ostaja voi neuvotella mahdollisesta hinnan alennuksesta.

LÄHTEET

Lehtola, P. & Wegelius, C. 2005. Hevoskaupan käsikirja.

Liite 11. Kauppakirjamalli

Myyjä: Matti Meikäläinen
Vilhulantie 400
76850 Naarajärvi

Ostaja: Maija Mehiläinen
Saaristotie 123
76850 Naarajärvi

Kaupankohde: Mehukatti
Suomenhevonen
Ruuna, 7 vuotias
Rek. numero 876–1206

Kauppahinta: 4500 €, 0 alv %

Maksuyhteys: Kauppahinta maksetaan seuraavalle tilille FI20 534000-0987654

Maksuehto: Maksu on suoritettava viimeistään viikon sisällä hevosen luovutuksesta uudelle omistajalle. Hevosen paperit uusi omistaja saa haltuunsa, kun maksu on suoritettu.

Kaupan ehdot:

- Hevonen ostetaan harrasteratsuksi, jolla voi ratsastaa ja ajaa turvallisesti kentällä ja maastossa. Hevonen on koulutustasoltaan Helppo B:n tasoinen ja hyppää 70 cm. Ostaja on tietoinen hevosen koulutustasosta ja hyväksyy sen sellaisenaan myyntihetkellä.
- Ostajalla on ollut mahdollisuus käydä tutustumassa hevoseen niin useasti kuin on halunnut. Ostaja on käynyt kokeilemassa hevosta kaksi kertaa ennen ostopäätöksen tekoa.

- Eläinlääkäri kävi kotitalilla tekemässä perustutkimuksen ja jalkojen taivutus-kokeet ostajan pyynnöstä. Tarkastuksen kulut menevät ostajan lukuun. Eläinlääkäriin tutkimuksessa ei ilmennyt mitään ostoa rajoittavaa tekijää.
- Myyjä vakuuttaa antaneensa kaiken oleellisen tiedon hevosen historiasta ja terveydestä.
- Vaaranvastuu siirtyy ostajalle, kun hevonen luovutetaan sille. Tässä tapauksessa vaaranvastuu siirtyy ostajalle, kun myyjä tuo hevosen ostajan talliin ja luovuttaa hevosen ostajan haltuun. Myyjän on toimitettava rekisteri- ja rokotustodistukset ostajalle viikon sisällä siitä, kun on saanut kauppahinnan hevosta tililleen.
- Kauppahintaan ei kuulunut muita varusteita kuin riimu ja riimunnaru. Ostajalla on ollut mahdollisuus ostaa hevoselle mukaan sopiva satula ja suitset erikseen.
- Hevonen on luovutettu uudelle omistajalle 12.6.2013
- Jos jompikumpi osapuoli rikkoo kauppakirjassa sovittuja asioita, on hän velvollinen maksamaan toiselle osapuolelle puolet hevosen kauppahinnasta.

Päiväys ja allekirjoitukset

Kauppakirjaan kannattaa merkitä ja mahdollisimman tarkkaan hevoseen ja kaupan-
tekkoon koskevat tiedot. Tässä on esimerkkejä, mitä muuta kannattaa ottaa huomi-
oon:

- Hevosen käyttötarkoituksen määrittäminen, koulutustason kuvaaminen ja maininta, että ostaja hyväksyy koulutustason sellaisenaan myyntihetkellä.
- Maininta, jos ostaja on käynyt kokeilemassa hevosta ennen ostopäätöksen tekoa.
- Ostotarkastuksen teko, kenen kustannuksella, tarkastuksessa ilmi tulleet kauppaan vaikuttavat tekijät (etukäteen kannattaa sopia kirjallisesti kuka kustantaa, jos tarkastuksessa ilmenee vikoja tai sairauksia, joiden takia kauppa ei toteudu). Kopio lausunnosta kauppakirjan oheen.
- Myyjä vakuuttaa antaneensa hevosesta kaiken oleellisen tiedon historiasta ja terveydestä, maininta tiedossa olleista vioista.
- Maininta, milloin vaaranvastuu ja omistusoikeus siirtyvät ostajalle sekä milloin myyjän on toimitettava rekisteri- ja rokotustodistukset.
- Kauppahintaan sisältyneet varusteet tai tarvikkeet.
- Maininta, milloin hevonen on luovutettu uudelle omistajalle.
- Maininta sopimusrikkomuksesta aiheutuva sopimussakko

LÄHTEET

Lehtola, P. & Wegelius, C. 2005. Hevoskaupan käsikirja.

Liite 12. Hevosen kuljettaminen

Hevosen kuljettamisessa on tärkeää ennen kaikkea turvallisuus sekä hevosen hyvinvointi. Kuljetusvälineen tulee olla hevoskuljetukseen rekisteröity ja siinä tulee olla merkintä hevoskuljetuksesta. Hevoskuljetusmerkkejä saa ostettua esimerkiksi hevos-tarvikeliikkeistä. Laki velvoittaa, että kuljettajalla pitää olla mukana hevosen tunnistasiakirja eli hevospassi hevosta kuljettaessa.

Turvallinen kuljetusväline

Turvallinen kuljetusväline on hevoselle riittävän tilava. Tilaa tulee olla 20 cm pään yläpuolella sekä riittävän leveä, jotta hevonen voi tasapainottaa itseään kuljetuksen aikana. Mahdollinen väliseinä kuljetusvälineessä tulee olla vähintään 60 cm korkea ja kuljetusvälineen etupuomin läpimitta vähintään 7 cm. Kuljetusvälineen lastaussilta ei saa olla 30 astetta jyrkempi. Lastaussillan tulee olla kunnossa, pinta ei saa olla liukas eikä rikkinäinen.

Kuljetusvälineessä tulee olla riittävä ilmanvaihto esimerkiksi säädettävissä olevat ilmanvaihtoaukot. Kuljetuksen aikana hevoset eivät saa kärsiä kylmyydestä, kuumuudesta tai vedosta. Pitkien kuljetusten aikana hevosille on tarjottava juomista, heinää sekä lepoa sopivin väliajoin. Eläintilassa ei saa olla irtonaisia tavaroita. Lattialla tulee olla kuiviketta, jotta eritteet imeytyvät niihin.

Kaupallinen eläinkuljettaminen

Kun eläimen kuljettaminen on kaupallista toimintaa, vaaditaan kuljettajalta eläinkuljettajalupa. Toiminta on kaupallista silloin, kun kyseessä on ratsastuskoulu-, ravivalmennus-, täysihoito-, siittola- tai hevoskuljetuspalvelut. Kaupalliseksi toiminnaksi katsotaan myös maatalouden yhteydessä tapahtuva eläinkuljetus, jos hevoset kuuluvat osaksi yrityksen maatalouteen. Eläinkuljettajan luvan myöntää lääninhallitus. Kuljetusluvut ovat yrityskohtaisia ja niitä on kahdenlaisia: lyhyet alle 8 h ja yli 8 h lu-pia.

Hevostrailerilla tehtäviä hevuskuljetuksia ei pidetä kaupallisena eläinkuljettamisena, ellei sitä tehdä tulonhankkimistarkoituksella. Myös omien harrastehevosten tai toisen hevosen kuljettamista ei pidetä kaupallisena eläinkuljetuksena, ellei sitä tehdä tulonhankkimistarkoituksella.

Yli 8 tunnin kestäviin kaupallisiin kuljetuksiin on haettava maantiekuljetusvälineen hyväksymistä aluehallintovirastosta. Ennen maantiekuljetusvälineen hyväksymistä aluehallintovirasto tarkastaa kuljetusvälineen olosuhteet, jotta vaatimukset täyttyvät. Hyväksymistodistus on voimassa korkeintaan viisi vuotta.

Kaupallinen eläinkuljettaminen vaatii kuljettajalta kouluttautumista. Kouluttautumista ei kuitenkaan vaadita alle 65 km matkoilla tai eläinten kasvattajilta, jotka omilla kuljetusvälineillä tekevät ajon. Pitkiä matkoja saa kuljettaa henkilö, jolla on eläinkuljetusasetusten mukainen pätevyys ja hoitajana matkoilla saa toimia henkilö, jolla on pätevyystodistus. Lisäksi kotimaan ulkopuolella tapahtuvat eläinkuljetukset vaativat reittisuunnitelman. Reittisuunnitelman avulla valvotaan eläinten olosuhteita ja hyvinvointia sekä varmistetaan kuljettajan pätevyys ja ammattitaito.

LÄHTEET

A 29.12.2006/1429. 2006. Laki eläinten kuljetuksesta. Finlex. Ajantasainen lainsäädäntö. Viitattu 13.4.2014 <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2006/20061429>

Elintarviketurvallisuusvirasto Evira. 2013. Eläinten suojelu kuljetuksissa. Viitattu 15.4.2014 <http://www.evira.fi/portal/fi/elaimet/elainsuojelu+ia+elainten+pito/elainsuojelu+kuljetuksissa/>

Liite 13. Kannattava hevostalousyrittäminen

*Kannattavuustekijät:
Yrittäjä itse, talouden suunnittelu, laatu,
asiakkaat, sijainti ja puitteet, hinnoittelu
ja yhteistyö*

Hevostalousyrittäjäksi ryhtyminen vaatii yrittäjältä halua ja sydäntä tehdä sitä työtä. Se on toiminnan menestymisen yksi ehdoton edellytys. Yrittäjäksi ryhtymisen taustalla on yleensä harrastuksen kautta tullut elämäntapa, josta halutaan saada elinkeino itselle. Työ on raskasta ja kannattavuus on tiukkaa. Yrittäjä itse on toiminnan kannattavuuden avainhenkilö. Muita kannattavuustekijöitä ovat talouden suunnittelu, laatu, yrityksen sijainti ja puitteet, hinnoittelu sekä yhteistyön tekeminen.

Yrittäjän asenne toiminnan menestymisen ehdoton edellytys

Yrittäjä itse vaikuttaa toimintansa menestymiseen. Yrittäjällä tulee olla halu toteuttaa unelmia ja tavoitteita. Näin syntyvät menestyvät ideat ja niiden toteuttamiseen tarvitaan hallittuja riskinottoja. Jos yrittäjä itse ei usko toiminnan tulevaisuuteen täysillä, ei toiminta kannata siten pitkälle.

Yrittäjällä on liikeidea, joka on parempi kuin muiden. Siten toiminnan voidaan olettaa menestyvän. Sen lisäksi hevostalousyrittäjällä tulee olla vahva ammatillinen osaaminen, jota asiakkaat arvostavat. Ammatillisen osaamisen lisäksi on tärkeää myös henkinen ja fyysinen hyvinvointi sekä sosiaaliset taidot. Kokonaisvaltainen hyvinvointi antaa yrittäjälle voimaa johtaa yritystä ja saa sen menestymään.

Talouden suunnittelu

Yrityksen taloutta ja kannattavuutta kannattaa seurata kannattavuuslaskelmien avulla. Kannattavuuslaskelman avulla näkee millaisella volyymilla toiminta on kannattavaa, miten muuttuvat kustannukset vaikuttavat sekä miten tuotteiden hinnoittelu on rakennettava. Tärkeä osa kannattavuuslaskelmaa on yrittäjän asettama oman palkan tavoite. Se on laskelmassa kohta, jota ei saa vähätellä. Yrittäjän tulee saada työlleen palkka.

Yrittäjän on muodostettava palveluiden hinta realistisesti ottaen huomioon alueen kilpailutilanne. Harmaa talous ei saisi vaikuttaa hinnoitteluun, vaan olisi uskallettava pitää oma hinnoittelu, jolla tulosta syntyy ja kulut saadaan maksettua.

Keinoja kannattavuuden parantamiseen

Kannattavuuden parantamiseksi yrittäjän tulee saada yksinkertaisesti enemmän asiakkaita, enemmän katetta ja enemmän myyntiä. Kulut tulee minimoida hyvällä suunnittelulla. Seuraavaksi on esitelty kolme näkökulmaa, joiden avulla kannattavuutta voi parantaa.

1. Kannattavuus koostuu asiakkaista ja kustannustehokkuudesta.

Yrittäjän kannattaa miettiä palvelun valmistamisen, toteuttamisen ja myynnin kannalta seuraavia kysymyksiä parantaakseen kustannustehokkuutta

- Miten tuottaa helpommin ja yksinkertaisemmin?
- Voiko asiat tehdä nopeammin?
- Miten markkinointi olisi parempi ja tehokkaampi?
- Miten palvelun ostaminen olisi asiakkaalle vaivatonta?
- Onko tuotteessa kaikki tarpeellista, voiko jotain oleellista jättää pois tai lisätä?
- Miten varmistaa, että asiakas ostaa tai käyttää palvelua uudelleen?

ESIMERKKI

Talliyrittäjä voi laittaa hoitosopimukseen ehdon, että hevosen omistaja tai hoitaja laittaa hevosen ruoat valmiiksi päivittäin. Näin yrittäjä säästää aikaa. Yrittäjä voi laittaa ehdon, että viikonloppuisin karsinan siivoaminen ei kuulu ylläpitoon keventääkseen viikonlopun työmäärää.

Yrittäjän tulee luoda tuote, joka myy. Tuote tulee suunnitella ja markkinoitava hyvin, jotta asiakas tietää mitä on ostamassa. Tärkeä lähtökohta on, että yrittäjä tietää kelle on tuotetta suunnittelemassa.

Palvelu tai tuote on silloin hyvä, kun se ratkaisee tai täyttää asiakkaan tarpeet. Hyvä palvelu tai tuote on

- hyvin perusteltu, miksi se kannattaa ostaa.
- hinnoiteltu selkeästi.
- markkinoitu hyvin ja asiakas tietää miten ja mistä tuotteen voi ostaa.

Hevospalvelun tuotteistamisessa on tärkeää, että yrittäjä selkeästi määrittää mitä palvelu sisältää ja osaa hinnoitella tuotteen oikein.

ESIMERKKI

Kengittäjä hinnoittelee normaalin kengityspalvelunsa 60 € arvoiseksi. Jos palvelulle annetaan kahden viikon takuun, kannattaa sille antaa jo lisäarvo perushinnassa. Kengittäjä voi hinnoitella palvelunsa 85 € arvoiseksi, joka sisältää kahden viikon takuun. Takuu sisältää sen, että kengittäjä käy kerran laittamassa irronneen kengän kiinni ilman erillistä maksua siitä. Jos kenkä ei irtoa, jää kengittäjälle takuulle antaman lisäarvon verran käteen ylimääräistä.

3. Oikea hinnoittelu tärkeää kannattavuuden saavuttamiseksi

Tuotteen tai palvelun hinnoitteluun vaikuttavat monet tekijät. Hinnoittelussa yrittäjän tulee ottaa huomioon yrityksen puitteet, kustannukset sekä tehdyt investoinnit, oma ja työntekijöiden palkka. Hinnoitteluun vaikuttaa myös yrityksen sijainti, alueen kilpailutilanne, työvoiman osaaminen ja ammattitaito sekä yrittäjän maine ja menestyminen. Hintoihin vaikuttavien eri tekijöiden pohjalta yrittäjän on rakennettava kilpailukykyinen ja optimaalinen hinnoittelu. Hinta ei saa olla liian alhainen eikä yli hinnoiteltu.

Hyvä pohja toiminnalle luodaan suunnittelemalla ensin tuotteet ja palvelut, asiakkaat ja toiveet sekä kartoittamalla kilpailijat ja verkostot.

Asiakkaat ja asiakaspalvelu

Asiakkaat ovat yrityksen toiminnan edellytys. Asiakkaat arvostavat hyvää asiakaspalvelua ja laatua ja ovat niistä valmiita maksamaan. Tämä tarkoittaa sitä, että asiakkaat ovat valmiita maksamaan siisteistä ja turvallisista talliympäristöistä ja ystävällisestä henkilökunnasta. Harrastajista yhä useampi on aikuinen ja he vaativat asiakaspalvelua. Siksi asiakaspalveluun kannattaa panostaa. Asiakkaissa on nykyään myös enemmän sellaisia, joilla ei ole kokemusta hevosten käsittelystä. Sen vuoksi yrittäjien tulee panostaa turvallisuuteen niin ratsastustuntien pidossa kuin hevosten käsittelyssä sekä asiakashevosten valitsemisessa.

Asiakaspalvelun tulee olla asiakasystävällistä ja asiakkaiden tarpeet huomioon ottaa. Yrittäjän tulee kohdella asiakkaita tasavertaisesti, pitäen esimerkiksi palveluiden hinnat kaikille samana. Yrittäjän tulee olla asiakkaiden tavoitettavissa. Jos yrittäjä ei pysty vastaamaan puhelimeen, kannattaa hänen ottaa asiakkaaseen yhteyttä itse. Tämä antaa asiakkaalle kuvan, että yrittäjä välittää. Asiakkaat arvostavat luotettavuutta ja rehellisyyttä. Jos yrittäjä ei pääse paikalle esimerkiksi kengittämään, on siitä kohteliasta ilmoittaa hyvissä ajoin.

Hevosyrityksen kilpailukeinot

Yrittäjä asettaa itselleen ja toiminnalleen tavoitteet. Yrittäjän tulee luoda toiminnalleen strategia, jonka avulla hän saavuttaa tavoitteet. Strategiset tavoitteet tulee suunnitella kauas kantoisesti, koska siten saavutetaan tavoitteet parhaiten. Yritys, jolla on selkeät tavoitteet ja keinot, miten tavoitteet saavuttaa, menestyy. Kaiken takana on kokonaisvaltainen suunnittelu. Onko yrittäjän strategia menestyä laadulla vai hinnalla? Miten voi olla parempi kuin naapuri yrittäjä?

ESIMERKKI

Kumpi strategia olisi yrittäjän kannalta parempi? Ratsastuskoulu yrittäjä tarjoaa ratsastustunteja 8 hengen ryhmissä hintaan 17 € tunti. Vai ratsastuskoulu yrittäjä tarjoaa ratsastustunteja pienryhmissä, jossa ratsastajia 4, tuntihintaan 25 € tunti.

Pienryhmäopetuksessa yrittäjä pääsee ohjaamaan oppilaita henkilökohtaisemmin. Tunnissa saatava hinta jää alhaisemmaksi kuin isoa ryhmää opettaessa, mutta toisaalta yrittäjä ei tarvitse niin paljoa hevosia käyttöön, kun pitää pienryhmiä. Yrittäjän tulee valita, mikä hänen strategiansa on.

Tiettyyn toimintamalliin ei kannata kuitenkaan jäädä kiinni. Hevostalouden rakenne muuttuu koko ajan ja sen myötä asiakkaiden vaatimukset ja odotukset. Yrityksen tulee olla muuntautumiskykyinen ja sen vuoksi strategiaa suunnitellessa yrittäjän kannattaa miettiä vaihtoehtoisia toimintamalleja menestyä.

Yhteistyö

Kilpailu hevosalalla on kovaa. Yhteistyön tekeminen kilpailevien yritysten kanssa on kuitenkin yksi menestys- ja kannattavuustekijä. Yhteistyötä tekemällä saadaan jaetua kuluja, solmittua kontakteja ja hankittua mahdollisia uusia asiakkaita. Yhteistyön tekeminen monien tahojen kanssa kertoo yrityksen avoimesta kuvasta ja osallisuudesta, jota asiakkaat arvostavat.

Riskit ja niiden hallinta

Hallittuja riskejä tulee ottaa. Ilman riskejä toiminta ei kehity. Riskit tulee tiedostaa ennakkoon mahdollisimman tarkkaan, jotta niiden toteutuessa olisi valmiina toimitasuunnitelma miten toimia. Hevosyrittäjyyteen liittyy paljon riskejä, joita voidaan tarkastella seuraavin näkökulmin:

Riski voi olla tietoinen. Esimerkiksi investoinnit ovat tietoisia riskejä, joita yrittäjä tekee. Tietoisen riskin hallintaan yrittäjän kannattaa miettiä seuraavia asioita: Mikä on yrityksen taloudellinen tilanne ja rahoituksen mahdollisuudet? Miten suuren investoinnin edellä mainitut seikat mahdollistavat? Palvelun tai tuotteen riskit tulee myös ennakoida. Silloin tulee tiedostaa tuotteiden turvallisuus ja keinot, miten se tehdään.

Olellainen asia on tuotteen kysynnän selvittäminen alueella nyt ja tulevaisuudessa sekä onko tuotteen käytössä riski mahdollisuuksia.

Yritykselle kuin yritykselle kohtalokas riski on henkilöstöriski. Mitä tapahtuu toiminnalle, jos työntekijä tai yrittäjä sairastuu? Onko alueella mahdollista saada työvoimaa tai onko jotain vaihtoehtoista tapaa jatkaa toimintaa sairastamisen ajan? Yrityksen toimintaa tulee miettiä myös siltä pohjalta, onko toiminnassa jotain, mikä aiheuttaa riskejä henkilökunnalle ja miten ne vaaratilanteet saadaan minimoitua.

Hevosyrittäjälle on aina riski ottaa maksava asiakas talliin tai kirjoittaa lasku esimerkiksi kengitysasiakkaalle. Mitä jos asiakas ei maksa ja velkaa kertyy? Yrittäjän tulee löytää keinot, miten tilanteet välttää. Tärkeintä on tehdä kaikesta sopimus asiakkaan kanssa. Muita sopimukseen liittyviä riskejä ovat muun muassa vakuutus- ja työsopimukset sekä rahoitus- ja yhteistyösopimukset. Jos nämä eivät ole kunnossa, voi riskin toteutuessa kannattavuus heikentyä tuntuvasti.

LÄHTEET

Louhelainen, S. 2010. Hevosyritys huippukuntoon (2010–2013). Hevosyrityksen johtaminen ja liiketoiminta opas 1 / 4. Hämeen ammattikorkeakoulu.

Mäenpää, M., Haikkala, P., Teppinen, A., Helenius, J., Korhonen, J & Pussinen, S. 2005. Hevosyrityksen johtaminen. Hevosalan tietopaketti 1/8- koulutuspäivien tietomateriaali.

Liite 14. Ratsastuskoulun kannattavuus laskelmamalli

Esimerkissä on 18 hevosen ratsastuskoulu. Tilalla on ulkokenttä ja maneesi, joka mahdollistaa tuntienpitämisen ympäri vuoden. Yrittäjän lisäksi on yksi vakituinen ja yksi osa-aikainen työntekijä. Laskelmassa on pyritty takaamaan työntekijöille kohtalainen palkka, jotta alan palkkatasoa saataisiin nostettua.

Hevosten käyttöaste on 80 %. Käyttöasteessa on huomioitu mahdolliset sairauslomat. Laskelmassa hevoset työskentelevät keskimäärin 48 tuntia kuukaudessa. Käytössä on 20 hehtaaria peltoa. Pellon arvo on 3500 €/ha. Hevoset laiduntavat kahden kuukauden ajan kesällä ja siltä ajalta ei ole heinäkuluja laskettu.

Tunti hinnaksi muodostuu 25 €, mikä on kohtuullinen hinta. Kannattavuutta saa parannettua lisäämällä hevosten viikoittaista työmäärää, joka näillä lukemilla laskettuna on vielä varsin kohtuullinen.

Muuttuvat kulut perustuvat käytännön kokemuksiin. Hevosten rehukulut on laskettu siten, että hevonen syö keskimäärin 1,5 € edestä karkearehua päivässä. Lisäksi ovat kaurat ja kivennäiset. Kengityskulut ovat noin 80 € kerta. Varusteita uusitaan talliin vuodessa noin 3000 euron arvosta hankkimalla esimerkiksi uusi satula. Puhelin kulut muodostuvat kiinteästä kuukausimaksusta.

TAUSTATIEDOT	OMAISUUS		ARVO	POISTO %	POISTO €		
Arvio rakennusten, rakennelmien ja koneiden arvosta	Rakennukset		360000	5 %	18000		
Huomioitava kentät, ajotiet sekä näiden maarakennustyöt ja mahdolliset aitatarvikkeet	Ulkoilu- ja urheilualueet		20000	10 %	2000		
Käyttöältään pidempiaikaiset hankinnat: traileri, mönkijä, satulat, ravikärryt	Koneet ja kalusto		20000	12 %	2400		
Omien hevosten arvo	Eläimet		70000	15 %	10500		
Hevostalouden käytössä olevat pellot ja laitumet	Pelto		70000	0 %	0		
	Muu omaisuus		0	0 %	0		
Maapohjan arvo	Tontti		30000				
	YHTEENSÄ		570000		32900		
Hevosyritystoiminnan laina	Vieras pääoma		100000				
	Omapääoma		470000				
PALKKATIEDOT/YRITYKSEN €			€/KK	KK	€/V	OMAPÄÄOMA	LAINA
Oma palkka kuukaudessa verojen jälkeen	Oma palkka		2100	12	25200		
	Oman pääomankorko	5 %	1958	12	23500	470000	
	TAVOITE TULOS		4058	12	48700		
	Verot	25 %	1353		16233		
	Tulos ennen veroja		5411		64933		
	Poistot		2742	12	32900		
	Yrityslainojen korot	4 %	333	12	4000		100000
KÄYTTÖTARVEKATE			8486	12	101833		
KIINTEÄT KULUT			€/KK	KK	€/V		
	YEL tai MYEL maksu	20 %	420	12	5040		
Työntekijän palkka ja työmäärä kuukausina. Esim. kun on kaksi työntekijää, merkitään 24 kk	Työntekijöiden palkat		1700	18	30600		
Lakisääteiset maksut ja lomat	Työntekijöiden sosiaalikulut	45 %	765	18	13770		
Vuokratallin kulut, laidun vuokrat	Vuokratulot		0	12	0		
	Sähkö ja lämmitys		95	12	1140		
	Vesi		30	12	360		
Yrityksen vastuuvakuutus, koneiden, kaluston, eläinten vakuutukset	Liiketoiminnan vakuutukset		125	12	1500		
	Kiinteistövero, jätemaksut, tiemaksut		85	12	1020		

	Rakennusten ja kaluston kunnossapito		150	12	1800	
	Puhelinkulut		21	12	250	
	Toimisto- ja tietotekniikkakulut		58	12	700	
	Kirjanpitokulut		75	12	900	
Nettisivut, käyntikortit, esitteet	Markkinointi		75	12	900	
	Autokulut		125	12	1500	
	Ammattilehdet, kirjallisuus, koulutus		17	12	200	
	Muut		0	12	0	
	YHTEENSÄ		3741		59680	
MYYNTIKATETARVE			12227	12	146723	
MUUTTUVAT KULUT		€/KK		KK	€/V	
						HEVOSET KPL
	Kaura		192	12	2300	18
	Kuivaheinä		833	12	10000	18
	Säilöheina		0	12	0	18
	Muut rehut		125	12	1500	18
	Kuivikkeet		350	12	4200	18
	Lantahuolto		250	12	3000	18
	Kengitys		958	12	11500	18
	Eläinlääkärikulut		667	12	8000	18
	Varusteet		250	12	3000	18
	Rekisteröinti/tunnistus		0	12	0	18
	Siennys- ja varsamaksut		0	12	0	18
	Muut		0	12	0	18
	YHTEENSÄ		3625	12	43500	
LIKEVAIHTO			KUUKAUDESSA	KK	VUODESSA	
	LIKEVAIHTO		15852	12	190223	
	Palkkiot ja tuet		0	12	0	
	LIKEVAIHDON TARVE		15852	12	190223	
	ALV	10 %	1585	12	19022	
	KOKONAISMYYN TI VAATIMUS		17437	12	209246	
	Hevospaikkojen määrä		18			
	Käyttöaste		80 %			
TUOTTEEN/PALVELUN HINNAN MUODOSTUMINEN		€/KK		KK	€/V	
	MYNNIN TARVE HEVOSPAIKKAA KOHDEN		1211	12	14531	
TUNTIHINTA	Ratsastustuntien määrä hevosta kohden kuukaudessa	48	25	12	14531	

Liite 15. Täysihoidotallin kannattavuus laskelmamalli

Täysihoidotallissa on 25 hevospaikkaa. Karsinapaikkojen käyttöaste on 90 %. Yrittäjän lisäksi on yksi vakituinen osa-aikainen työntekijä, joka mahdollistaa yrittäjälle viikoittaiset vapaapäivät. Esimerkissä on laskettu, että työntekijä tekee keskimäärin 9 kuukautta vuodesta töitä. Tallilla on ulkokenttä estekalusteineen, mutta ei maneesia. Vähempi hevosmäärä nostaisi myynnin tarvetta hevospaikkaa kohden, jolloin täysihoidopaikan hinta kohoaa melko suureksi. Nyt kuukauden myyntitarve hevospaikkaa kohden on noin 550 €.

Yrittäjällä on tallissa yksi oma hevonen, joka vaikuttaa kannattavuuteen. Hevonen vie paikan maksavalta asiakkaalta joten taloudellisempaa olisi, että omia hevosia ei olisi.

Muuttuvat kulut perustuvat käytännön kokemuksiin. Hevosten rehukulut on laskettu siten, että hevonen syö keskimäärin 1,5 € edestä korsirehua päivässä. Lisäksi ovat kivennäiset ja muut rehut. Puhelinkulut koostuvat kiinteästä kuukausimaksusta. Markkinointikuluja syntyy vuodessa muutaman lehti-ilmoituksen myötä. Markkinointi pyritään tehdä Internetissä, jossa vapaista tallipaikoista ilmoitetaan.

TAUSTATIEDOT	OMAIUUUS		ARVO	KORKO %	POISTO €		
Arvio rakennusten, rakennelmien ja koneiden arvosta	Rakennukset		200000	5 %	10000		
Huomioitava kentät, maneesit, ajotiet sekä näiden maarakennustyöt ja mahdolliset aitatarvikkeet	Ulkoilu- ja urheilualueet		25000	10 %	2500		
Käyttöiältään pidempiaikaiset hankinnat: traileri, mönkijä, satulat, ravikärryt	Koneet ja kalusto		15000	12 %	1800		
Omien hevosten arvo	Eläimet		5000	15 %	750		
Hevostalouden käytössä olevat pellot ja laitumet	Pelto		17500	0 %	0		
	Muu omaisuus		0	0 %	0		
Maapohjan arvo	Tontti		20000				
	YHTEENSÄ		282500		15050		
Hevosyritystoiminnan laina	Vieras pääoma		150000				
	Omapääoma		132500				
PALKKATIEDOT/YRITYKSEN €			€/KK	KK	€/V	OMAPÄÄOMA	LAINA
Oma palkka kuukaudessa verojen jälkeen	Oma palkka		2000	12	24000		
	Oman pääomankorko	5 %	552	12	6625	132500	
	TAVOITE TULOS		2552	12	30625		
	verot	25 %	851	12	10208		
	Tulos ennen veroja		3403	12	40833		
	Poistot		1254	12	15050		
	Yrityslainojen korot	4 %	500	12	6000		150000
KÄYTTÖTARVEKATE			5157	12	61883		
KIINTEÄT KULUT			€/KK	KK	€/V		
	YEL tai MYEL maksu	10 %	200	12	2400		
Työntekijän palkka ja työmäärä kuukausina. Esim. kun on kaksi työntekijää, merkitään 24 kk	Työntekijöiden palkat		1600	9	14400		
Lakisääteiset maksut ja lomat	Työntekijöiden sosiaalikulut	45 %	720	9	6480		
Vuokratallin kulut, laidun vuokrat	Vuokratulot		0	12	0		
	Sähkö ja lämmitys		96	12	1150		
	Vesi		29	12	350		
Yrityksen vastuuvakuutus, koneiden, kaluston, eläinten vakuutukset	Liiketoiminnan vakuutukset		83	12	1000		
	Kiinteistövero, jätemaksut, tiemaksut		75	12	900		
	Rakennusten ja kaluston kunnossapito		75	12	900		

	Puhelinkulut		21	12	250		
	Toimisto- ja tietotekniikkakulut		58	12	700		
	Kirjanpitokulut		67	12	800		
Nettisivut, käyntikortit, esitteet	Markkinointi		42	12	500		
	Autokulut		42	12	500		
	Ammattilehdet, kirjallisuus, koulutus		17	12	200		
	Muut		0	12	0		
	YHTEENSÄ		3124		30530		
MYYNTIKATETARVE			8281	12	99373		
MUUTTUVAT KULUT		€/KK	KK	€/V			
						KUSTANNU S/HEVONEN /V	
						HEVOSET KPL	
	Kaura		167	12	2000	25	80
	Kuivaheinä		500	12	6000	13	462
	Säilöheina		417	12	5000	12	417
	Muut rehut		133	12	1600	25	64
	Kuivikkeet		267	12	3200	25	128
	Lantahuolto		167	12	2000	25	80
	Kengitys		50	12	600	1	600
	Eläinlääkärikulut		42	12	500	1	500
	Varusteet		8	12	100	1	100
	Rekisteröinti/tunnistus		0	12	0		
	Siennennys- ja varsamaksut		0	12	0	0	0
	Muut		0	12	0	0	0
	YHTEENSÄ		1750		21000		2430
LIKEVAIHTO		€/KK	KK	€/V			
	LIKEVAIHTO		10031	12	120373		
	Palkkiot ja tuet		0	12	0		
	LIKEVAIHDON TARVE		10031	12	120373		
	ALV	24 %	2407	12	28890		
	KOKONAISMYYNTI VAATIMUS		12439	12	149263		
	Hevospaikkojen määrä		25				
	Käyttöaste		90 %				
TUOTTEEN/PALVELUN HINNAN MUODOSTUMINEN		€/KK	KK	€/V			
	MYYNNIN TARVE HEVOSPAIKKAA KOHDEN		553	12	6634		

Liite 16. Ravitallin kannattavuus laskelmamalli

Esimerkissä on 20 hevosen ravitalli. Yrittäjän lisäksi töissä on yksi kokoaikainen ja yksi osa-aikainen työntekijä. Hevospaikkojen käyttöaste on 90 %.

Kuukauden verollisen myynnin tarve hevosta kohden on noin 770 €. Kannattavuutta parantaisi hevosmäärän lisääminen, mutta toiminnan kannattavuutta on pyritty laskemaan pienemmällä hevosmäärillä. Toiminnan kannattavuuteen vaikuttaa yrittäjän kaksi omaa hevosta. Ne vievät paikat maksavilta asiakkailta

Muuttuvat kulut perustuvat käytännön kokemuksiin. Hevosten rehukulut on laskettu siten, että hevonen syö keskimäärin 1,5 € edestä päivässä. Kengityskulut on keskimäärin 80 € kerta/hevonen, varusteita uusitaan talliin 600 € edestä vuodessa.

TAUSTATIEDOT	OMAISSUUS		ARVO	POISTO %	POISTO €		
Arvio rakennusten, rakennelmien ja Huomioitava kentät, maneesit, ajotiet sekä käyttöaltaan pidempiaikaiset	Rakennukset		130000	10 %	13000		
	Ulkoilu- ja urheilualueet		18000	10 %	1800		
	Koneet ja kalusto		18000	12 %	2160		
Omien hevosten arvo Hevostalouden käytössä olevat pellot ja laitumet	Eläimet		20000	15 %	3000		
	Pelto		0	0 %	0		
	Muu omaisuus		0	0 %	0		
Maapohjan arvo	Tontti		17000	0 %	0		
	YHTEENSÄ		203000		19960		
Hevosyritystoiminnan laina	Vieras pääoma		60000				
	Omapääoma		143000				
PALKKATIEDOT/YRITYKSEN €			€/KK	KK	€/V	OMAPÄÄOMA	LAINA
Oma palkka kuukaudessa verojen	Oma palkka		2000	12	24000		
	Oman pääomankorko	5 %	596	12	7150	143000	
	TAVOITE TULOS		2596	12	31150		
	Verot	25 %	865		10383		
	Tulos ennen veroja		3461		41533		
	Poistot		1663	12	19960		
	Yrityslainojen korot	4 %	200	12	2400		60000
KÄYTTÖTARVEKATE			5324		63893		

KIINTEÄT KULUT		€/KK	KK	€/V			
	YEL tai MYEL maksu	20 %	400	12	4800		
Työntekijän palkka ja työmäärä kuukausina.	Työntekijöiden palkat		1600	18	28800		
Lakisääteiset maksut ja lomat	Työntekijöiden sosiaalikulut	45 %	720	18	12960		
Vuokratallin kulut, laidun vuokrat	Vuokratulot		0	12	0		
	Sähkö ja lämmitys		350	12	4200		
	Vesi		29	12	350		
Yrityksen vastuuvakuutus, koneiden, kaluston, eläinten vakuutukset	Liiketoiminnan vakuutukset		83	12	1000		
	Kiinteistövero, jätemaksut, tiemaksut		71	12	850		
	Rakennusten ja kaluston kunnossapito		125	12	1500		
	Puhelinkulut		21	12	250		
	Toimisto- ja tietotekniikkakulut		42	12	500		
	Kirjanpito- ja muut kulut		58	12	700		
Nettisivut, käyntikortit, esitteet	Markkinointi		50	12	600		
	Autokulut		267	12	3200		
	Ammattilehdet, kirjallisuus, koulutus		25	12	300		
	Muut		0	12	0		
	YHTEENSÄ		3841		60010		
MYYNTIKATETARVE			9165	12	109983		
MUUTTUVAT KULUT		€/KK	KK	€/V			
						KUSTANNUS /HEVONEN/ V	
					HEVOSET KPL		
	Kaura		208	12	2500	20	125
	Kuivaheinä		0	12	0	20	0
	Säilöheina		1083	12	13000	20	650
	Muut rehut		150	12	1800	20	90
	Kuivikkeet		350	12	4200	20	210
	Lantahuolto		183	12	2200	20	110
	Kengitys		93	12	1120	2	560
	Eläinlääkärikulut		67	12	800	2	400
	Varusteet		50	12	600	20	30
	Rekisteröinti/tunnistus		0	12	0	0	0
	Siemennys- ja varsamaksut		0	12	0	0	0
	Muut esim ajopalkkiot		833	12	10000	15	667
	YHTEENSÄ		3018	12	36220		

LIKEVAIHTO			€/KK	KK	€/V		
	LIKEVAIHTO		12184	12	146203		
	Palkkiot ja tuet		1000	12	12000		
	LIKEVAIHDON TARVE TUKIEN JÄLKEEN		11184	12	134203		
	ALV	24 %	2684	12	32209		
	KOKONAISMYYNTI VAATIMUS		13868	12	166412		
	Hevospaikkojen määrä		20				
	Käyttöaste		90 %				
TUOTTEEN/PALVELUN HINNAN MUODOSTUMINEN			€/KK	KK	€/V		
	MYYNIN TARVE HEVOSPAIKKAA KOHDEN		770	12	9245		

Liite 17. Kasvatustoiminnan kannattavuus laskelmamalli

Kasvattajalla on 8 tammaa, joista vuosittain viisi astutetaan. Laskelmissa on oletettu, että kaikki varsat syntyvät hengissä ja ne saadaan myytyä. Varsat ovat hyvistä emälinjoista ja niiden odotusarvot ovat erinomaiset. Hevoset asuvat pihatossa, jossa on sairais- ja varsomiskarsinat. Hevosten käytössä on viisi hehtaaria peltoa. Pellon arvo on 3500 €/ha. Kasvattaja kasvattaa hevosia sivutoimena muun työn ohessa.

Kannattavuuteen vaikuttaa eniten, milloin varsa saadaan myytyä. Kannattavuutta saataisiin parannettua, jos varsoja olisi enemmän. Laskelmiin ei ole otettu enempää hevosia, koska esimerkin tilanne, jossa kasvattaja sivutoimena kasvattaa varsoja, on varsin tyypillinen. Viiden varsan myyminen vuodessa on jo hyvin. Esimerkki antaa kuvaa siitä, mistä kuluista hevoskasvattamisen oikeasti koostuu ja millaisella hinnalla ne saadaan katettua. Vuoden ikäisen varsan myyntihinnaksi muodostuu 15 500 €. Ihanne tilanne olisi, jos varsa saataisiin myytyä vieroitusiässä 7 kuukauden ikäisenä, jolloin hinta olisi noin 9000 €.

Muuttuvat kulut perustuvat käytännön kokemuksiin. Hevosten rehukulut on laskettu siten, että hevonen syö keskimäärin 1,5 € edestä korsirehua päivässä. Lisäksi ovat kivennäiset ja muut rehut. Hevoset ovat ilman kenkiä lukuun ottamatta talviaikaa, jolloin niillä on kengät ja hokit. Kengityshinnan muodostumisessa on otettu huomioon kavioiden vuolemiset, joka on halvempaa kuin kengitys. Puhelin kulut muodostuvat kiinteästä 20 euron kuukausimaksusta.

Markkinointi kuluja syntyy vuoden aikana muutamista lehti-ilmoituksista, kun varsoja myydään. Varsojen myyntiin panostetaan Internetissä, joten sen suurempia markkinointi kuluja ei synny.

TAUSTATIEDOT	OMAISUUS		ARVO	POISTO %	POISTO €		
Arvio rakennusten, rakennelmien ja koneiden arvosta	Rakennukset		40000	5 %	2000		
Huomioitava kentät, maneesit, ajotiet sekä näiden maarakennustyöt ja mahdolliset aitatarvikkeet	Ulkoilu- ja urheilualueet		5000	10 %	500		
Käyttöältään pidempiaikaiset hankinnat: traileri, mönkijä, satulat, ravikärryt	Koneet ja kalusto		4000	12 %	480		
Omien hevosten arvo	Eläimet		32000	15 %	4800		
Hevostalouden käytössä olevat pellot ja laitumet	Pelto		17500	0 %	0		
	Muu omaisuus		0	0 %	0		
Maapohjan arvo	Tontti		20000	0 %	0		
	YHTEENSÄ		118500		7780		
Hevosyritystoiminnan laina	Vieras pääoma		0				
	Omapääoma		118500				
PALKKATIEDOT/YRITYKSEN €			€/KK	KK	€/V	OMAPÄÄOMA	LAINA
Oma palkka kuukaudessa verojen jälkeen	Oma palkka		1000	12	12000		
	Oman pääomankorko	5 %	494	12	5925	118500	
	TAVOITE TULOS		1494	12	17925		
	Verot	25 %	498		5975		
	Tulos ennen veroja		1992		23900		
	Poistot		648	12	7780		
	Yrityslainojen korot	4 %	0	12	0		0
KÄYTTÖTARVEKATE			2640	12	31680		
KIINTEÄT KULUT			€/KK	KK	€/V		
	YEL tai MYEL maksu	20 %	200	12	2400		
Työntekijän palkka ja työmäärä kuukausina. Esim. kun on kaksi työntekijää, merkitään 24 kk	Työntekijöiden palkat		0	0	0		
Lakisääteiset maksut ja lomat	Työntekijöiden sosiaalikulut	45 %	0	0	0		
Vuokratallin kulut, laidun vuokrat	Vuokratulot		0	12			
	Sähkö ja lämmitys		50	12	600		
	Vesi		8	12	100		
Yrityksen vastuuvakuutus, koneiden, kaluston, eläinten vakuutukset	Liiketoiminnan vakuutukset		58	12	700		
	Kiinteistövero, jätemaksut, tiemaksut		42	12	500		
	Rakennusten ja kaluston kunnossapito		67	12	800		
	Puhelinkulut		21	12	250		

	Toimisto- ja tietotekniikkakulut		50	12	600		
	Kirjanpitokulut		25	12	300		
Nettisivut, käyntikortit, esitteet	Markkinointi		42	12	500		
	Autokulut		108	12	1300		
	Ammattilehdet, kirjallisuus, koulutus		33	12	400		
	Muut		0	12	0		
	YHTEENSÄ		704	12	8450		
MYNTIKATETARVE			3344	12	40130		
MUUTTUVAT KULUT			€/KK	KK	€/V		
						HEVOSET KPL	KUSTANNUS/HEVONEN/V
	Kaura		72	12	864	8	108
	Kuivaheinä		400	10	4000	8	500
	Säilöheina		0	12	0	8	0
	Muut rehut		50	12	600	8	75
	Kuivikkeet		100	12	1200	8	150
	Lantahuolto		0	12	0	8	0
	Kengitys		208	12	2500	8	313
	Eläinlääkärikulut		200	12	2400	8	300
	Varusteet		17	12	200	8	25
	Rekisteröinti/tunnistus		50	12	600	5	120
	Siemennys- ja varsamaksut		667	12	8000	5	1600
	Muut		0	12	0	8	0
	YHTEENSÄ		1764		20364		
LIKEVAIHTO			€/KK	KK	€/V		
	LIKEVAIHTO		5108	12	61294		
	Palkkiot ja tuet		400	12	4800		
	LIKEVAIHDON TARVE TUKIEN JÄLK		4708		56494		
	ALV	24 %	1130	12	13559		
	KOKONAISMYNTI VAATIMUS		5838	12	70053		
	Hevospaikkojen määrä	8					
	Käyttöaste	90 %					
TUOTTEEN/PALVELUN HINNAN MUODOSTUMINEN			€/KK	KK	€/V		
	MYNNIN TARVE HEVOSPAIKKAA		811	12	9730		
MYNTIHINNAN MUODOSTUMINEN	Myyntin tarve/varsat		1297	12	15567		
varsoja/vuosi		5					

Liite 18. Käytännöllinen ja ympäristöystävällinen talli



KUVA 1. Hevosilla tulee olla turvalliset ulkoiluolosuhteet. Kuva: Heidi Närhi

Hevosalan kasvaessa nousevat hevostallien ympäristöasiat yhä enemmän huomioon, koska ihmisten kiinnostus ja tiukentunut lainsäädäntö sitä yrittäjiltä velvoittaa. Kun tallien ympäristöasioista ja siisteydestä on huolehdittu asiallisesti, luo se yritykselle positiivista imagoa, jota asiakkaat arvostavat. Ympäristönsuojelu on luonnon ja ympäristön suojelua sekä toimivan ja turvallisen työympäristön luomista. Käytännöllinen ja ympäristöystävällinen talli antaa mahdollisuuden työskennellä turvallisesti ja tehokkaasti ja siten sekä hevoset että työntekijät voivat paremmin.

Tallin sijoittuminen ja lupa-asiat

Tallien sijoittuminen määräytyy kuntien maankäytön ja kaavoituksen perusteella. Siihen vaikuttavat myös ympäristö- ja rakennuslupamenettely sekä terveydensuojelulain ilmoitusmenettely. Kaupungeissa ja taajama-alueilla hevostallien sijoittuminen määräytyy yleis- ja asemakaavan perusteella.

Tallin hyvästä ympäristönhoidosta kertoo ympäristösuojeluviranomaisen myöntämä ympäristölupa. Ympäristölupa tarvitsee hakea 60 hevosen tai ponin tallille. Jotkut pienemmät tallit saattavat tarvita ympäristöluvan johtuen esimerkiksi sijainnista tai toiminnasta. Lupaa haetaan kunnan ympäristösuojeluviranomaiselta. Asema-kaava alueella sijaitsevasta tilasta, joka otetaan eläinten käyttöön tai alueelle sijoitetaan tarha-aitauksia, tulee tehdä käyttöönottoilmoitus kunnan terveydensuojeluviranomaiselle. Ilmoitusta ei tarvitse tehdä, jos ympäristölupa täytyy hakea.

Ympäristöluvan hakemisesta lisätietoja www.ymparisto.fi-> lupa-asiat

Aluehallintoviranomaiselle on tehtävä kirjallinen ilmoitus ammattimaisesta tai muuten laajemmasta hevosenpidosta, jos hevosia on vähintään kuusi. Toiminnan tulee olla hevosten kasvatusta tai vuokraamista, hevonen otetaan hoitoon, valmennukseen tai koulutukseen.

Tallien ympäristönhoito

Tallien ympäristönhoito sisältää yleisen siisteyden ja viihtyvyyden lisäksi lannan käsittelyn ja varastoinnin, jätehuollon ja jätekäsittelyn sekä piha-alueiden hoidon. Hyvä ja viihtyisä ensivaikutelma tulee, kun talli alue on hoidettu ja siisti sekä eläinten hyvinvoinnista on huolehdittu. Tallialueiden kunnossa pitämiseen voi vaikuttaa rakennussuunnittelulla, joka kannattaa tehdä huolellisesti.

Hevosten ulkoilualueet tulee sijoittaa siten, että ne eivät pilaa pohjavesiä. Ulkoilualueiden kunnostamisesta tai puhdistamisesta voidaan antaa määräyksiä ympäristöviranomaisen toimesta ympäristöluvassa. Ulkoilualueiden tärkein hoito on hevosen lannan poistaminen riittävän usein. Näin voidaan ehkäistä ravinteiden huuhtoutuminen sade- ja sulamisvesien mukana vesistöihin.

Hevosen ulkoilutarha tulee sijoittaa lähimmillään 20 m etäisyydelle valtaojasta ja 100 metriä purosta tai muusta vesistöstä.

Millainen on hyvä lantala

- Tilavuuden yhtä hevospaikkaa kohden tulee olla 12 m² ja ponipaikkaa kohden 8 m².
- Se estää lannan ja valumavesien pääsyn ympäristöön ja vesistöön.
- Lantala voi olla avolantala tai katettu lantala
- Avolantalan reunojen ja ajoluiskan on oltava vähintään 0,5 m korkea, toimivuuden kannalta suositellaan 1,5-2m. Avolantala on sijoitettava siten, etteivät vedet pääse valumaan sinne, rakennuksen ulkoseinästä vähintään 1,2 m päähän.
- Katetun lantalan reunat on oltava vähintään 1,5 m korkeat ja ajoluiskan 0,2 m. Lantalan ulkovaipan täytyy olla harva tai aukollinen, jotta lantalapalot saadaan ennaltaehkäistyä riittävällä tuulettumisella.

Lisätietoja lantalan rakentamiselle löytyy maa- ja metsätalousministeriön ohjeesta ”kotieläinrakennusten ympäristöhuolto, MMM- RMO C4” www.mmm.fi

LANNAN VARASTOINTI

Lanta tulee varastoida asianmukaisessa lantavarastossa. Se miten lanta kannattaa varastoida, riippuu siitä, kuinka paljon lantaa tulee vuoden aikana, kuinka kauan lantaa on mahdollista varastoida ja mikä lannan jatkokäsittelytapa. Taulukossa yksi on esitetty lannan vaihtoehtoiset varastointitavat.

Taulukko 1. Lannan varastointi

Mihin lanta levitetään	Lanta sijoitetaan omille pelloille ↓	Lanta sijoitetaan toiselle peltoon levitettäväksi ↓	Lanta sijoitetaan lantavarastoon useamman kerran vuodessa ↓
Missä lanta varastoidaan	Tiivispohjainen lantala, johon mahtuu 12 kuukauden lannat. Laidunkausi voidaan vähentää ↓	Tiivispohjainen lantala, johon mahtuu 12 kuukauden lannat. Laidunkausi voidaan vähentää ↓	Tiivispohjainen lantala, joka on mitoitettu tyhjennysvälin lanta määrälle. Tiivis vaihtolava käy ↓
Lannan käsittelytapa	Lanta levitetään pelloille sallittuina aikoina	Lanta levitetään pelloille sallittuina aikoina	Luovutus sovitun määräajan välein. Luovutuksesta on tehtävä kirjallinen sopimus.

Jos tallin lantala ei ole riittävän suuri 12 kuukauden lantamäärälle tai lantaa annetaan toiselle yrittäjälle tai sitä varastoidaan pattereissa, tulee edellä mainituissa tilanteissa tehdä ilmoitus kunnan ympäristösuojeluviranomaiselle joka vuosi.

Valvontailmoituslomake on saatavilla www.ymparisto.fi >yrietykset ja yhteisöt/maatalous.

LANNANPATTEROINTI

Lantapatteri on yksi tapa varastoida lantaa. Lantapatterointi on sallittua vain poikkeustapauksissa kuten työteknisistä tai hygieenisistä syistä johtuen. Patterionnista on ilmoitettava kunnan ympäristösuojeluviranomaiselle. Patterointivarasto ei korvaa lantala, vaan on aina erityistilanne, joka tulee hyväksyttävä erikseen viranomaisella. Lannan levittäminen omalle pellolle

- Lannanlevityskielto 15.10.- 15.4. välisenä aikana
- Suositus on, että levitys tehdään keväisin

- Lantaa ja typpilannoitteita ei saa levittää lumipeitteeseen, routaiseen tai vetiseen maahan
- Kuivikelanta, joka on levitetty syksyllä, on vuorokauden sisällä levityksestä mullattava tai pelto kynnettävä haihtumisen, valumisien ja hajuhaittojen estämiseksi
- Typpilannoitusta ei saa tehdä nitraattiasetuksen mukaan viisi metriä lähemmäksi vesistöä
- Pintalevitystä ei saa tehdä pelloille, joiden kaltevuus on yli 10 %.
- Lannasta tulee tehdä lanta-analyysi vähintään viiden vuoden välein (nitraattiasetus).

Lannan myyminen ja luovuttaminen

- Lantaa voi luovuttaa viljelijälle, puutarhayrittäjälle tai jollekin muulle lannanhödyntäjälle esimerkiksi mullan valmistajalle.
- Lanta tulee luovuttaa säännöllisesti, jotta varasto ei ylitäy.
- Kun lantaa luovutetaan säännöllisesti, tulee siitä olla kirjallinen sopimus, johon on kirjattu kuuden kuukauden irtisanomisaika.
- Tilat voivat myydä tai luovuttaa lantaa suoraan tiloilta yksityisille henkilöille, jos myytävä tai luovutettava määrä on alle 100 m³ vuodessa.
- Myymisen ja luovuttamisen edellytyksenä on, että tilalla ei esiinny tauteja.

Tallin jätehuolto

Tallien tulee kuulua järjestettyyn jätteenkuljetukseen. Jätteiden tyhjennyksen suorittaa yleensä kunnan puolesta järjestetty kuljetus tai yksityinen jätehuoltoyritys. Lisätietoa paikkakunnan jäteasioista saa kunnan ympäristösihteeriltä.

Jätteiden lajittelu talleilla

Ongelmajäte:

- Ongelmajätettä ovat: maalit, lakat, liimat, loisteputket, lämpölamput, paristot, liuottimet, akut, akkunesteet, sähkö- ja elektroniikkalaitteet, kyllästetty puu, öljy, jätekemikaalit, kasvinsuojelu- ja torjunta-aineet.

- On lajiteltava aina erilleen omiin keräysastioihin ja säilytettävä lukitussa tilassa.
- Yrityksillä on oltava ongelmajätekirja, josta näkee jätteiden määrän, laadun ja mihin jäte on toimitettu. Tiedot on säilytettävä vähintään kolme vuotta.

Paperinkeräys:

- Paperinkeräykseen kuuluvat: sanoma- ja aikakauslehdet, mainoslehdet, kirjekuoret, kopio- ja kirjoituspaperi.
- Paperinkeräykseen ei kuulu: märkä ja likainen paperi, muovitettu paperi, pahvi, kartonki tai ruskea voimapaperi.

Pahvinkeräys:

- Pahvinkeräykseen kuuluvat: pahvi, voimapaperi (esimerkiksi rehusäkit) sekä kaikenväriset aaltopahvit
- Puhdas ja käsittelemätön puu voidaan hyödyntää sauna tai polttopuuna.
- Maalattu ja käsitelty puu tulee viedä kaatopaikalle sekajätteenä.
- Kyllästetty puu on ongelmajätettä.

Metallinkeräys:

- Metallinkeräykseen kuuluvat metalliesineet ja – romut, puhdistetut hevosten kengät, metalli astiat ja tölkit.
- Metallinkeräykseen ei kuulu metalliset ongelmajätteet kuten akut ja paristot.

Muovin ja energiajätteen keräys:

- Muovin keräykseen kuuluvat lähes kaikki maataloudesta tulevat muovit sekä pyöröpaalien suojamuovit, muoviset pullot, astiat, kanisterit, kassit ja pussit.
- Muovinkeräykseen ei kuulu paalinaru tai PVC- muovi, jota ovat sadevaatteet, pressut ja letkut.
- Energiajätteen keräykseen kuuluu keräyskelvoton materiaali kuten likainen tai märkä pahvi.

Lasinkeräys:

- Lasinkeräykseen kuuluu värillinen ja kirkas lasi.
- Lasinkeräykseen ei kuulu laminoitu tai metallivahvisteinen lasi, hehku- ja loisteputkilamput eikä keramiikka ja posliini.

Rehupaalien muovikeräys:

- Rehupaalien muovijäte on hyödynnettävä mahdollisuuksien mukaan, koska ne ovat hyötykäyttökelpoista jätettä.
- Rehupaalimuovien polttaminen on kiellettyä jätehuoltomääräysten mukaan.

Lääkkeiden lajittelu:

- Vanhat ja käytöstä poistuneet lääkkeet voi viedä apteekkiin.
- Tabletit, pillerit ja kapselit tulee viedä ilman päällyspakkausta, irtonaiset lääkkeet tulee laittaa läpinäkyvään pussiin.
- Nestemäiset lääkkeet tulee viedä alkuperäisessä pakkauksessa.
- Lääkkeet, jotka sisältävät jodia tulee palauttaa erillään muista lääkkeistä. Jodi vaatii erikoiskäsittelyä ongelmajätelaitoksessa.
- Eläinten lääkintään käytetyt neulat tulee säilyttää kestävässä astiassa, esimerkiksi lasipurkissa. Neulat on toimitettava jäteasemalle.

Muuta:

- Kierrätä ja hyödynnä käytettyjä varusteita.

Keski- Suomessa toimivia ongelmajätteen keräyspaikkoja

- Mustankorkea jätteenkäsittelylaitos
- St1 Kuokkala
- Keljonkangas ABC- liikennemyymälä
- Tikkakosken Autobaari

Keski-Suomessa toimivia elektroniikkalaitteiden keräyspaikkoja

- Mustankorkean jätteenkäsittelylaitos
- Lassila & Tikanoja Oy
- Kuusakoski Oy
- Stena Metalli
- Gigantti

Hevostallien jätevesikäsitteily

Jätevettä ovat tallin ja hevosen pesuvedet sekä henkilötilojen pesu- ja käymälävedet. Tallien jätevedet voi yhdistää asuinrakennusten jätevesien kanssa yhteiskäsittelyyn tai ne voidaan johtaa erilliseen käsittelyyn.

Jätevesien johtaminen:

Tallien on hyvä liittyä yleiseen viemäriverkkoon mahdollisuuksien mukaan. Yleinen jätevesiverkosto on toimiva ja sitä huoltavat ulkopuoliset tahot. Usein yleinen jätevesiverkosto ei kuitenkaan ulotu haja-asutusalueille pitkien etäisyyksien takia. Lainsäädäntö vaatii, että kaikilla yksittäisillä kiinteistöillä on käytössä toimiva jäteveden käsittelyjärjestelmä.

Jätevesien käsittely viemäriverkoston ulkopuolella:

Lainsäädäntö määrittää, että saostussäiliökäsittely ei ole riittävän tehokas, koska ne soveltuvat vain jätevesien esikäsitteilyyn. Riittävän tehokas menetelmä on, olosuhteista ja jäteveden laadusta riippuen, maasuodatin, jonka toimintaa tehostetaan fosforilla. Tallin jätevedet on mahdollista ohjata asuinrakennusten kanssa samaan, erilliseen järjestelmään tai pienpuhdistamoon.

Tietoa alueiden jätevesien käsittelystä saa Jyväskylän Energialta tai paikalliselta vesiosuuskunnalta.

HEVOSEN KUOLEMINEN TAI LOPETTAMINEN

Vastuullinen hevosen omistaja huolehtii hevosen asianmukaisesta hävittämisestä silloin, kun hevonen ei mene teuraaksi. Ruhot, jotka eivät teurastamoille kelpaa, voidaan haudata maahan, jos kunnalliset jätehuoltomääräykset sen sallivat. Kuolleiden eläinten hautaamisesta säädetään maa- ja metsätalousministeriön asetuksella sekä 1.5.2003 voimaan tulleilla EU:n sivutuoteasetuksella.

Hevosen ruhoa ei saa haudata pohjavesialueelle, vedenottamon suoja-alueelle, alle 250 metrin päähän kaivosta tai rinteeseen, joka johtaa vesistöön. Ruho täytyy haudata tarpeeksi syväälle, yli 40 kg painavat 100 cm syvyyteen, jotta riistaeläimet eivät löydä sitä.

Jos hautaaminen ei ole mahdollista tai sopivaa hautapaikkaa ei löydy, tulee ruho toimittaa kaatopaikalle erityisjätteenä. Jotkut pieneläinten hautausmaat tarjoavat hautapaikkoja hevosille.

LÄHTEET

Linatti, H., Okkonen, N & Jansson, H. 2005. Hevostilan ympäristön hallinta. Hevosalan tietopaketti 3/8- koulutuspäivien luentomateriaali 2004–2005. Hyvinkää: SP-paino

Jyväskylän kaupunki. 2013. Hevostilojen ympäristönsuojeluohje Jyväskylässä. Viitattu 13.4.2014 http://www.jyvaskyla.fi/instancedata/prime_product_julkaisu/jyvaskyla/embeds/jyvaskylawwwstructure/55922_Hevostilojen_ymparistonsuojeluohje_s.pdf

Liite 19. Uudet tallien tilavaatimukset

Uudet tilavaatimukset kaikille hevostalleille tulivat voimaan 1.1.2014 alkaen. Asetus määrittää uudet minimivaatimukset vain tallien korkeudelle ja karsinoiden koolle. Uutta tallia suunniteltaessa tulee ottaa huomioon MMM:n tuettavaa rakentamista koskevat rakentamismääräykset ja -asetukset.

Eläinsuojan sisäkorkeuden tulee olla vähintään hevosen säkäkorkeus kerrottuna 1,5, mutta aina vähintään 2,2 metriä. Minimikorkeus on riittävä vain poneille, joiden säkäkorkeus on alle 146 cm. Karsinan korkeuden on oltava riittävä kauttaaltaan, joten kattoparrut tai viistokatto tulee ottaa huomioon.

Taulukko 1. Karsinoiden tilavaatimukset

Säkäkorkeus m	Pinta-ala m ²
Alle 1,08	4
Yli 1,08, mutta korkeintaan 1,30	5
Yli 1,30, mutta korkeintaan 1,40	6
Yli 1,40, mutta korkeintaan 1,48	7
Yli 1,48, mutta korkeintaan 1,60	8
Yli 1,60	9

Tilavaatimuksien ei tarvitse täytyä silloin, kun on kyseessä tilapäinen majoittuminen kuten kilpailu- tai näyttelymatka.

Taulukko 2. Ryhmässä olevien hevosten ryhmäkarsinan vähimmäispinta-ala hevosta kohden

Täysikasvuinen hevonen	Yksittäiskarsinan koko eli 100 % yksittäiskarsinan alasta
12- 24 kk nuori hevonen	75 % yksittäiskarsinan alasta
Alle 12 kk varsa	50 % yksittäiskarsinan alasta

Taulukko 3. Hevospihatossa ryhmässä olevien hevosten makuuhallin vähimmäispinta-ala hevosta kohden

Hevosen ikä	Yksittäiskarsinan pinta-alasta
Täysikasvuinen hevonen	80 %
12- 24 nuori hevonen	60 %
Alle 12 kk varsa	40 %

Tilavaatimukset ovat sellaiseen makuuhalliin, jossa hevosia ei ruokita.

Taulukko 4. Varsomiskarsinan tilasuositukset

Säkäkorkeus m	Pinta-ala m ²
Alle > 1,08	4
Yli 1,08, mutta korkeintaan 1,30	5
Yli 1,30, mutta korkeintaan 1,40	6
Yli 1,40, mutta korkeintaan 1,48	7
Yli 1,48, mutta korkeintaan 1,60	8
Yli 1,60	9

LÄHTEET

A 11.12.1998. Maa- ja metsätalousministeriö. Hevosten pidolle asetettavat eläinsuojeluvaatimukset. Viitattu 13.1.2013 <http://wwwb.mmm.fi/el/laki/F/F24.html>

Liite 20. Tuettavan tallirakennuksen rakentamista koskevat rakennustekniset ja toiminnalliset vaatimukset

Liitteeseen on koottu hevostalleja koskevat rakennustekniset ja toiminnalliset vaatimukset.

Yleiset vaatimukset koskien hevostallia ja pihattoa

- Hevosia tulee pitää paikassa, jossa niitä on mahdollisuus liikuttaa ja käyttää sekä niillä on riittävä tila ulkotarhailuun.
- Jotta ulkoilutarha- ja laiduntilat ovat riittävät, on huomioitava hevosten määrä.
- Kulkureittien on oltava asianmukaiset paikasta toiseen.
- Hevosten varusteille on oltava erillinen tila tallissa tai lähellä tallia. Varustetilän tulee olla tuuletettava ja tarpeen vaatiessa lämmitettävä.
- Jos hevosia on yli 20, tulee tallissa olla pesupaikka. Pesupaikalta on pesu- ja likavedet johdettava lattiakaivoon, joka toimii tyhjennettävänä sakokaivona.
- Pesupaikan seinien pitää olla pesua kestävä sekä pesupaikassa tulee olla tarpeeksi tehokas ilmanvaihto, joka poistaa kosteuden.
- Hevospihaton on oltava suojaisa. Pihatton sisään- ja ulosmenoaukon leveys on oltava 1,5 metriä ja pihatton on oltava tarpeen vaatiessa kokonaan suljettavissa esimerkiksi liukuovella.
- Pihatton on suunniteltava niin, että ilma ei pääse virtaamaan suoraan pihatton sisään. Kulkuaukkoihin on rakennettava tuulikaapit sekä niissä on oltava ilmanvirtaushidastin.

Hevostallin ja pihatton mitoittaminen

- Eläinsuojan kulkureitin etäisyys lähimpään ulko-oveen saa olla enintään 30 metriä paloturvallisuussyistä.
- Jos hevosia on yli 10 tallissa, tulee ulko-ovia olla vähintään kaksi. Mitoitukseltaan poistumisoven tulee olla 1,5 metriä leveä ja vähintään 2,2 metriä korkea.

- Uuden hevostallin sisäkorkeus tulee olla 2,7 metriä. Peruskorjatun hevostallin sisäkorkeuden tulee olla ainakin 2,5 metriä.
- Ikkuna pinta-alaa tulee olla vähintään 3 % tallin pinta-alasta.
- Tallin käytävän leveys suositukset näkyvät taulukosta 1.

Taulukko 1. Tallin käytävän ja ovien mitoitussuositukset

	Käytävän leveys m	Ovien leveys m
Hevostalli ³⁾	2,5- 3,5	1,1- 1,2
Ponitalli ³⁾	2,0- 2,5	0,9- 1,1
Käytävä, jossa karsinat yhdessä rivissä	2,0- 3,0	

³⁾ Jos hevoset pystyvät työntämään pään karsinasta käytävän puolelle, on valittava jälkimmäinen mitoitussuositus.

Karsinan vaatimukset

- Karsinan tilavaatimukset näkyvät taulukossa 2, ryhmäkarsinan ja pihaton tilavaatimukset näkyvät taulukossa 3.
- Rakennus- ja pinnoitemateriaalit eivät saa aiheuttaa terveysongelmia hevoselle.
- Karsinan oviaukko pitää olla leveydeltään vähintään 1,5 metriä ja korkeuden vähintään 2,2 metriä.
- Hevonen ei saa jäädä kiinni karsinan vaaka- ja pystykalttereihin.
- Turvallinen lattiapinta on tasainen ja estää liukastumisen, esimerkiksi harjattu betonipinta tai puupölkky-pinta.
- Uusissa talleissa, joissa on kaksi karsinariviä, tulee käytävän leveyden olla 2,5 metriä. Yhden käytävärievin tallissa, käytävän leveys tulee olla 2 metriä.
- Peruskorjatussa tallissa tai uudessa ponitallissa käytävän leveys saa olla 2 metriä, jos tallin käytävä on alle 12 metriä pitkä.

- Jos hevoset pääsevät työntämään päänsä karsinasta ulos tai karsinoiden ovet aukeavat käytävän suuntaan, tulee käytävän olla 2,5 metriä leveä.

Taulukko 2. Hevosen karsinan on täytettävä seuraavat mitoitusvaatimukset

Säkäkorkeus, tamman säkäkorkeus varsomiskarsinassa m	Karsinan pinta-ala m ²	Lyhyimmän karsinaseinän pituus m	Varsomiskarsinan pinta-ala m ²	Lyhyimmän varsomiskarsinan seinän pituus m
< 1,07	4,0	1,60	4,5	1,9
1,08 - 1,30	5,0	1,90	6,5	2,3
1,31 - 1,40	6,0	2,10	7,5	2,5
1,41 - 1,48	7,0	2,20	8,5	2,6
1,49 - 1,60	8,0	2,35	10,0	2,8
1,61 - 1,70	9,0	2,50	11,0	3,0
> 1,71	10,0	3,00	13,0	3,2

Taulukko 3. Ryhmäkarsinan ja pihatton on täytettävä seuraavat mitoitusvaatimukset

	Ruokinta- ja makuualue yhteisessä tilassa (%-osuus yksittäiskarsinan tilavaatimuksesta)	Pihatto, jossa ruokinta- paikka on erillään (%-osuus yksittäiskarsinan tilavaatimuksesta)
Täysikasvuiset hevoset	100 %	80 %
Nuoret 12–24 kk	75 %	60 %
Nuoret < 12 kk	50 %	40 %

Ruokintaan koskevien rakenteiden vaatimukset

- Mikäli pihatton ruokintaesteenä on pystykalteri, täytyy joka toinen väli sulkea, ettei hevonen saa työnnettyä päätä viereiseen aukkoon.
- Ruokintapilttuita ei saa sijoittaa pihatton makuuhalliin. Niiden on oltava katettuja ja tiivispohjaisia.

Ilmanvaihdon laatuvaatimukset

- Tallin ilmanvaihto on mitoitettava taulukon 4 mukaisesti.
- Ilmavirtaus ei saa ylittää tallissa 0,25 metriä sekunnissa.
- Haitalliset kaasut ja epäpuhtaudet tallissa eivät saa ylittää seuraavia lukemia: hiilidioksidi 3 500 ppm, ammoniakki 10 ppm, hiilimonoksidi 5 ppm, orgaaninen pöly 10 mg/m³
- Lämpöeristetyn tallin lämpötila tulee talvella olla 2 astetta.
- Pihatön ilmanlaatu ja lämpötila tulee olla säädeltävissä kylminä ajanjaksoina.

Taulukko 4. Ilmanlaatu vaatimukset

Hevosien paino kg	Minimi ilmanvaihto m ³ /h	Maksimi ilmanvaihto m ³ /h
< 400	40	230... 320
400...500	45	250... 340
>500	50	270... 380

Hevosten sairastilat

- Talliin on varattava hoito- tai sairaskarsinapaikka, jos hevosia on viisi tai enemmän. Hevonen on saatava molemmin puolin kiinni ja hoidettua turvallisesti. Hoitopaikkoja tulee olla yksi alkavaa viittäkymmentä hevosta kohden.
- Pihatossa oleville hevosille, tulee olla hoitokarsina lämpöeristetystä tallissa.
- Hoitokarsina voi olla pihattorakennuksessa tai sen välittömässä läheisyydessä.

Lannan, kuivikkeen ja rehujen varastointi

- Lantala on mitoitettava hevosmäärän mukaan ja mitoitus on tehtävä niin, että vuoden lannat saadaan säilytettyä lantalassa. Mitoituksessa voidaan huomioida laidunkauden aika, jos hevoset laiduntavat kesällä.
- Jos hevoset ovat neljä kuukautta yöt ja päivät laitumella, voidaan lantala mitoitaa 8 kuukauden tarpeen mukaan.
- Yksi hevonen tuottaa 12 m³ lantaa vuodessa ja poni 8 m³.
- Lantala voi olla avonainen tai katettu lantala.
- Lantalan reunojen korkeus pitää olla ainakin 0,5 metriä. Avonaisen lantalan ajoluiska tulee olla 0,5 metriä ja katetun lantalan ajoluiskan 0,2 metriä korkea.

- Lantalaan ei saa valua sadevesi.
- Peruskorjattavassa tallissa, jossa hevosia on alle 10, voidaan hyväksyä lannan väliaikaisena varastona siirtokontti tai -lava. Siirtokontin tulee olla tiivis ja sade-suojattu sekä mitoitettu ainakin kahden viikon, mutta korkeintaan kahden kuukauden lanta määrälle.
- Lannan varastotilana saa huomioida pihatton kuivikepohjan.
- Rehujen ja kuivikkeiden varastotilan tulee olla kolmiseinäinen ja sinne on mahduttava vähintään kuukauden koko tallin rehut ja kuivikkeet.

Maneesi

- Maneesin on mitoitukseltaan oltava vähintään 20 metriä leveä ja 30 metriä pitkä. Sisätilan vapaakorkeus on oltava vähintään 4,5 metriä.
- Maneesin pohjarakenteen tulee olla kuivitettu. Pohjan rakennekerrokset tulee olla asianmukaiset ja ne tulee suunnitella pohjamaan kantavuusominaisuudet huomioiden.
- Maneesin pintakerroksen tulee olla tasainen ja materiaalin kosteutta sitova.
- Ikkunoiden ja valoaukkojen pinta-ala tulee olla vähintään 3 % pohjapinta-alasta. Mikäli valaistuksena ovat himmennettävät valot, tulee ikkunoita tai valoaukkoja olla 6 % pohjapinta-alasta.
- Runko- ja julkisivumateriaalin tulee olla puuta.

Maneesin kulkureitit ja katsomo

- Maneesi tulee suunnitella niin, etteivät hevoset ja ihmiset käytä samoja kulkureittejä.
- Sisään- ja ulostuloaukot on suunniteltava huoltoajoneuvojen mukaan. Oviaukkojen leveyden tulee kuitenkin olla vähintään 3,5 metriä ja korkeuden 3,6 metriä.
- Maneesin katsomon tulee olla turvallinen ja asianmukainen.
- Riippuen katsomon koosta, on katsomon täytettävä riittävä poistumisväylien mitoitus sekä väestönsuojan tila.

Ulkokenttä, ravivalmennus, ulkoilutarhat ja -karsinat ja laidunolosuhteet

- Alueiden paikat on suunniteltava ja rakennettava niin, että ne eivät aiheuta pohjavesialueelle pilaantumisen vaaraa.
- Jos maapohja edellyttää, tulee ulkokentän pohjarakenne salaojittaa. Kentän pintavesi täytyy ohjata kentän ympärillä oleviin ojiin.
- Materiaaleja valittaessa on huomioitava maaperän ominaisuudet ja materiaalien sopivuus käyttötarkoitukseen.
- Ulkoilutarhojen tulee olla sellaiset, että sadevesi valuu niistä pois. Ulkoilutarhojen tulee olla riittävän suuret hevosmäärään nähden.
- Tarhojen aitarakenteiden tulee olla kestävä ja riittävän korkeat tarhassa oleville hevosille sekä selvästi huomattavissa.
- Aitojen materiaalina ei saa käyttää piikki- tai rautalankaa.
- Mikäli ulkoilutarhassa on ruokinta-alue, on jokaista täysikasvuista hevosta kohden oltava ruokintapaikkaleveyttä 0,6 metriä. Ruokintapaikan ympärille on jokaista täysikasvuista hevosta kohden oltava 3 m²:n mittainen kova, tiivispohjainen alue.
- Ulkona olevan eristämättömän karsinan tilavaatimukset ovat samat kuin sisällä olevan karsinan.

LÄHTEET

A 30.10.2009/764. Maa- ja metsätalousministeriön asetus tuettavaa rakentamista koskevista hevostalouksrakennusten rakennusteknisistä ja toiminnallisista vaatimuksista. Valtion säädöstietopankki Finlex. <http://www.finlex.fi>, ajantasainen lainsäädäntö.

Liite 21. Hevoskasvatustoiminnan tuet ja investointien rahoitusvaihtoehdot

Kansallinen hevostalouden tuki

Hevoskasvatukseen on mahdollista saada kansallista hevostalouden tukea. Kansallinen hevostalouden tuki edellyttää, että tuen hakijalla on hallinnassa vähintään 3 ha viljelyyn sopivaa peltopinta-alaa. Hakijalla on oltava hallinnassa vähintään kolmen eläinyksikön verran hevosia, jotta hän voi hakea tukea.

Hevosen tulee olla tuen hakijan hallinnassa vuodessa vähintään 100 päivän ajan. Hevonen, joka on tuen hakijan hallinnassa, on hakijan omistama, vuokra- tai leasinghevonen. Vuokra- ja leasinghevosesta tulee tehdä hallintaoikeuden ilmoitus Suomen hippoksen rekisteriin huhtikuun loppuun mennessä. Hevosten tulee olla Suomen hippoksen rekisterissä.

Tukea voivat saada

- siitostammat
- vähintään 1 -vuotiaat suomenhevoset
- muut 1-3 -vuotiaat hevoset ja ponit

Siitostammaksi määritellään hevonen, joka on siemennetty jalostukseen hyväksytyllä tai kantakirjatulla siitosoriilla tai se on varsonut edellisen vuoden aikana. Tiineyden täytyy kestää vähintään 12 viikkoa. Jos tamma luo varsan 12 viikkoa kestäneen tiineyden jälkeen, on tuen hakijan toimitettava eläinlääkärin kirjoittama todiste luomista kunnan maaseutuelinkeinoviranomaiselle, jotta tamman tukikelpoisuus säilyy. (A 22.3.2012/145)

Tuet maksetaan eläinyksiköittäin. Eläinyksiköitä tulee olla vähintään 1,5, jotta tukea maksetaan. Eläinyksiköitä kertyy seuraavasti

- siitostamma 1 ey
- suomenhevonen 0,85 ey
- muut 1-3 -vuotiaat hevoset ja ponit 0,6 ey

Kansallisen hevostalouden tukien suuruus eläinyksikköä kohden vuonna 2014 ovat A- ja B-alueella 80 € ja C-alueella 170 €.

Alkuperäisrotujen tuki

Alkuperäisrotujen kasvattaminen on yksi osa ympäristösopimusten toimenpiteistä. Ympäristösopimuksilla pyritään säilyttämään luonnon monimuotoisuutta. Alkuperäisrotu on uhanalainen. Rodun kantaa pyritään säilyttämään tukemalla kasvatusta alkuperäisrotujen tuella. Eläinten tulee olla täysin puhdasrotuisia sekä niiden tulee kuulua johonkin rekisteröintijärjestelmään.

Alkuperäisrotujen tukea voi hakea suomenhevosten kasvatukseen vuoden 2015 alkaen uuden Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelma 2014–2020 mukaan.

Tuen hakija sitoutuu viiden vuoden ajan kasvattamaan ja käyttämään hevosta jalostukseen. Hevosena oletetaan viiden vuoden aikana saavan kolme varsaa. Suomenhevosen tulee olla suomenhevosen rekisteriin rekisteröity siitostamma tai jalostusori.

Suomenhevosesta maksettava ympäristökorvaus eläinyksikköä kohden voi olla 300 € vuodessa.



Kuva 1. Suomenhevostamma Wiiman Siiri. Kuva: Heidi Närhi.

Hevostalouden investointituet

Hevostalouteen on mahdollista saada tukea kahdessa muodossa, joita ovat kasvatustoiminta ja palvelutoiminta. Toiminnan tulee olla hakijan elinkeinotoimintaa.

Hevostaloudessa kasvatustoiminta on ainut asia, joka määritellään maataloudeksi.

Siihen on mahdollista hakea investointitukea. Hevostalouden investointitukea voi hakea vain hevostalouteen koskevien rakennusten korjaamiseen, rakentamiseen tai laajentamiseen.

Vuonna 2014 investointeihin voidaan myöntää korkotukilainaa maksimissaan A- ja B-tukialueella 65 % ja C-tukialueella 75 % hyväksyttävistä kustannuksista. Avustuksen maksimimäärät vastaavasti ovat 35 % (A- ja B-tukialue) ja 25 % (C-tukialue) hyväksyttävistä kustannuksista. Vuoden 2015 puolella investointitukea hevostalouteen on mahdollista saada Manner-Suomen maaseudun kehittämissuunnitelman 2014–2020 perusteella, mutta tätä kirjoitettaessa tuen kohdentumisesta ei ole vielä päätöksiä olemassa ja maaseutusuunnitelman uuden haun alkamisajankohta on vielä auki.

Palvelutoiminta sisältää valmennus- ja täysihoidotallit sekä ratsastuskoulut. Palvelutoimintaan saatava tuki tulee pienyritystoiminnan tukien puolelta. Tuen määrä on 10–35 % ja siihen vaikuttaa yrityksen koko ja sijainti. Uusi yritystukilaki tulee voimaan 1.7.2014 ja sen perusteella yrityksen kehittämisavustusta voidaan myöntää rakennuksien ja rakennelmien rakentamiseen sekä koneisiin, laitteisiin ja kalusteisiin. Maaseutusuunnitelman uuden haun alkamisajankohta on vielä auki, mutta avautuu vuoden 2015 alussa.

Yrityksen perustamistuki maatalouden ulkopuoliseen yritystoimintaan maaseutualueilla

Perustamistukea myönnetään aloittavan yrittäjän ensimmäisen uuden yrityksen perustamiseen tai jo toimivan yrityksen merkittäviin lisäarvoa tuottaviin kehittämis- ja innovaatiotoimenpiteisiin sekä innovaatioita edistävien kokeilujen toteuttamiseen. Tuki myönnetään avustuksena ja sen suuruus on enintään 35 000 €, kokeilutoiminnassa kuitenkin enintään 10 000 €.

LÄHTEET

A 22.3.2012/145. Maa- ja metsätalousministeriön asetus maa- ja puutarhatalouden kansallisten tukien hallinnosta vuonna 2012. Viitattu 14.1.2013. Valtion säädöstietopankki Finlex. <http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2012/20120145#e-20>, ajantasainen lainsäädäntö.

L 30.12.2013 9/2014. Laki valtionavustuksesta yritystoiminnan kehittämiseksi. Valtion säädöstietopankki Finlex. <http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2014/20140009>

Maa- ja metsätalousministeriö, 2014. Esitys Manner- Suomen maaseudun kehittämishjelmaksi 2014–2020. Luonnon 4/ 15.4.2014. Viitattu 20.5.2014
[http://www.maaseutu.fi/attachments/ohjelmakausi_2014-2020/WCzWJXipB/Luonnos4_Manner-Suomen maaseudun kehittamishjelmaksi_2014-2020_15.4.2014.pdf](http://www.maaseutu.fi/attachments/ohjelmakausi_2014-2020/WCzWJXipB/Luonnos4_Manner-Suomen_maaseudun_kehittamishjelmaksi_2014-2020_15.4.2014.pdf)

Maaseutuvirasto. 2014. Kansalliset kotieläintuet. Helsinki 2/2014. Viitattu 20.4.2014
http://www.mavi.fi/sv/guider-och-anvisningar/odlare/Djurbidrag/Documents/Kansalliset_kotielaintuet_2014.pdf